

A Misna Názír traktátusa

II. rész: a IV–IX. bekezdés fordítása és magyarázata¹

IV. bekezdés

1. Ha valaki azt mondja: „Názír akarok lenni!”, és valaki hallja ezt, és azt mondja: „Én is!” [és ha őt is hallja valaki, és azt mondja:] „Én is!”² – mindannyian názírok lettek.³ Ha az elsőt feloldották [a názír-fogadalmá alól],⁴ akkor mindet feloldották [alóla]. Ha az utolsót oldották fel, akkor [csak] az utolsót oldották fel, de az összes többi még kötve van [a fogadalmához]. Ha valaki azt mondja: „Názír akarok lenni!”, és valaki hallja ezt, és azt mondja: „Szám [legyen], mint az ő szája, és hajam, mint az ő haja!”⁵ – názír lett.⁶ [Ha valaki azt mondja:] „Názír akarok lenni!”, és hallja ezt a felesége, és azt mondja: „Én is!”, akkor ő a feleségéét [ti. názír-fogadalmát] érvénytelenítheti, miközben a sajátja érvényben marad.⁷ [Ha azonban a feleség mondja:] „Názírnő akarok lenni!”, a férje pedig hallja ezt, és azt mondja: „Én is!”, akkor ő [a felesége názír-fogadalmát] nem érvénytelenítheti.⁸
2. [Ha egy férj azt mondja a feleségének:] „Názír akarok lenni – és te?”, ő pedig [erre] „Ámen”-t mond,⁹ akkor feleségéét [ti. názír-fogadalmát] érvénytelenítheti, miközben a sajátja érvényben marad. [Ha azonban a feleség mondja a férjének:] „Názírnő akarok lenni – és te?”, ő pedig [erre] „Ámen”-t mond,¹⁰ akkor [felesége názír-fogadalmát] nem érvénytelenítheti.¹¹

---

* Kustár Zoltán teológiai tanulmányait 1987 és 1993 között végezte Debrecenben és Bázelen. Doktorátusát a németországi Halléban szerezte 1997-ben, majd Budapesten habilitált 2007-ben. Kiemelt kutatási területe a prófétai iratok redakciótörténete és a masszoréta szövegahagyományozás. 1997 óta a Debreceni Református Hittudományi Egyetem oktatója, 2001-től ugyanott az Oszövetségi Tanszék tanszékvezető docense.

¹ A tanulmány első része szintén a *Református Szemle* 2008/2, 123–134. oldalain jelent meg. (Kustár Zoltán: *A Misna Názír traktátusa. I. rész.*)

² És így tovább: akárhányadik láncszemként is kapcsolódik valaki a fogadalmat tévőkhöz, érvényes a názír-fogadalmá.

³ De csak ha fogadalmukkal ott és azonnal csatlakoztak az előzőhöz.

⁴ Vö. Ned. IX/7.

⁵ Azaz: „Legyen nekem is tilos a szeszes ital fogyasztása és a haj levágása!”

⁶ Ez utóbbi két mondat csak akkor tekintendő názír-fogadalomnak, ha az illető kimondásuk közben megfogja a saját haját.

⁷ Ám ha a férj fogadalmát oldanak fel utólag, akkor ezzel a feleség fogadalmát is feloldanak.

⁸ Mivel csatlakozásával jóváhagyta felesége fogadalmát, s így lemondott arról a jogáról, hogy azt semmissé tegye.

⁹ Azaz a feleség csatlakozik hozzá, és ő is érvényes názír-fogadalmat tesz. Erre a fogadalomra azonban a férje nem kényszerítheti, ld. lentebb, Náz. IV/6.

¹⁰ Azaz a férj csatlakozik hozzá, és ő is érvényes názír-fogadalmat tesz.

¹¹ Mivel csatlakozásával elismerte felesége fogadalmát, s így lemondott arról a jogáról, hogy azt semmissé tegye. A férjnek ehhez a jogához ld. lentebb, Náz. IX/1.

3. Ha egy nő názírságot fogadott, ám [názírsága alatt] bort iszik, vagy egy halottal tisztátalanná teszi magát, akkor negyven korbácsütést kell kapnia.¹² Ha azonban a férje [a názír-fogadalmat] már [előtte] érvénytelenítette, ő azonban nem tudott arról, hogy férje azt már érvénytelenítette, és úgy ivott bort vagy tette tisztátalanná magát egy halottal, akkor nem kell negyven korbácsütést kapnia. Jehúdá rabbi azt mondja: „Ha [mind] a negyven korbácsütést nem is kell megkapnia, [korbács-]ütésekkel akkor is meg kell fenýíteni.”¹³
4. Ha egy nő názírságot fogadott, és már az [áldozati] állatokat is elkülönítette,¹⁴ ám a férje ekkor¹⁵ [felesége názír-fogadalmát] érvényteleníti, akkor az állatok, ha azok a férjéé voltak, ismét kimehetnek a nyájjal együtt legelni.¹⁶ Ha azonban az állatok a [feleség] sajátjai voltak, akkor a vétekáldozatnak szánt [állat használatlanul] meg kell, hogy haljon.¹⁷ Az égőáldozatnak szántat égőáldozatként, a békeáldozatnak szántat pedig békeáldozatként be kell mutatni,¹⁸ ám [az utóbbit] csak egy napig szabad enni,¹⁹ és nem kell mellé ételáldozatot²⁰ bemutatni. Ha azonban [csak pénzt tett félre az áldozati állatokra, ám azokat még nem vásárolta meg, és] a pénzről közelebről még nem rendelkezett,²¹ úgy a pénz [a Templomé,] az önkéntes felajánlások [pénztára]-é lesz. Ha azonban a pénzről már közelebről rendelkezett, akkor azokat [a pénzerméket], amiket a vétekáldozatra szánt, a Holt-tengerbe kell vetni, [mert] nem szabad azt [semmi-re sem] felhasználni, és nem számít ez hýtlen bánásmódnak [az ÚR szent dolgaival szemben].²² Azokból [a pénzermékből], amiket az égőáldozatra szánt, égőáldozatot kell bemutatni, és ez hýtlen bánásmódnak számít [az ÚR szent dolgaival szemben].²³ Azokból [a pénzermékből], amiket a békeáldozatra szánt, békeáldozatot kell bemutatni, ám azt csak egy napig szabad enni, és nem kell mellé ételáldozatot bemutatni.
5. Ha azonban [akár] egy [áldozati állat] vérét [is] már [az oltárra] ráhintették érte,²⁴ akkor [a férj a felesége názír-fogadalmát] már nem érvénytelenítheti.²⁵ Akiba rabbi

¹² A 4Móz 6,3,6 parancsainak megszegéséért. A büntetés alól akkor sem mentesül, ha férje a fogadalmát a törvényszegés után oldja fel, hiszen annak nincs visszamenő hatálya. Az 5Móz 25,3 szerint a negyven ütés a legtöbb, ami valakire a Törvény megszegése esetén kiróható.

¹³ Azaz egy kivizsgálást lefolytatva, s a körülmények mérlegelése alapján kell megállapítani a korbácsütések számát, ami azonban, ahogy azt az 5Móz 25,3 előírja, maximum negyven lehet.

¹⁴ A názírságát lezáró áldozatokhoz, ld. 4Móz 6,13 skk.

¹⁵ Azaz még az áldozati állat levágása és vérének az oltárra hintése előtt.

¹⁶ Azaz nem kell megszenteltnek tekinteni őket, s így újra profán használatba szabad őket venni.

¹⁷ Az istállóban a többi állattól elkülönítve éhen kell pusztítani, mert azt sem újra profán használatba nem lehet venni, s mivel vétekáldozatnak volt szánva, amit önkéntes felajánlásként (נדבה) nem lehet bemutatni, ezért a názírság meghýsulása esetén feláldozni sem lehet.

¹⁸ Mivel égőáldozatot és békeáldozatot – a vétekáldozattal szemben – önkéntes felajánlásként (נדבה) is be lehet mutatni, ezért az áldozatra odaszentelt állatokat a názírság meghýsulása ellenére is fel lehet áldozni. Azaz a feleség felajánlása e két áldozatra a fogadalom semmissé tétele után önkéntes felajánlásnak minősül át.

¹⁹ Akár a názírok rendes békeáldozatát (vö. 3Móz 7,15), nem pedig úgy, ahogy a többi békeáldozatot (vö. 3Móz 7,16).

²⁰ Ld. 4Móz 6,15.

²¹ Hogy tudniillik melyik pénzerméért milyen áldozathoz milyen állatot szeretne majd venni.

²² Azaz a pénz megsemmisítése nem számít az Istennek szentelt javak hýtlen kezelésének, s így erre az esetre a 3Móz 5,15 tilalma nem vonatkozik.

²³ Mivel a pénz itt nem került megsemmisítésre, s így az esetre vonatkozik a 3Móz 5,15 tilalma, ami miatt életbe kell lépjenek az ott előírt szankciók.

²⁴ A feleségért: azokból az áldozatokból, amit a názír-fogadalom lejártá után kell bemutatnia, ld. 4Móz 6,13 kk.

²⁵ Mivel ekkortól az asszony már ismét ihat bort, azaz fogadalma már nem jár az életélvezet korlátozásával, ami a Ned. XI/1 értelmében jogot adna a fogadalom érvénytelenítésére.

azt mondja: „Ha akár csak egyet is levágtak már [áldozatként] számára az [áldozati] állatok közül,²⁶ [a férj felesége názír-fogadalmát] már nem érvénytelenítheti.”²⁷ Mire vonatkozik ez?²⁸ A tiszta állapotban való megnyiratkozására.²⁹ Ám ha [a feleség halott miatti] tisztátalanság okán nyiratkozik meg,³⁰ akkor [a názír-fogadalmát a férj igenis] érvénytelenítheti,³¹ hiszen ezt mondhatja: „Nem szeretem az [életélvezetben] eltorzított asszonyokat!”³² »Méir« rabbi³³ [pedig] azt mondja: A [férj a fogadalmat akár még a] tiszta állapotban való megnyiratkozás során is érvénytelenítheti,³⁴ hiszen ezt mondhatja: „Nem szeretem a lenyírt hajú asszonyokat!”³⁵

6. Egy férfi názírságra kötelezheti a [kiskorú] fiát,³⁶ ám egy asszony nem kötelezheti názírságra a fiát. Mi történjék [azonban az áldozati állatokkal akkor], ha [a fiú] megnyiratkozott, vagy a rokonai nyírták meg,³⁷ vagy ha ellenszegül, vagy a rokonai szegülnek ellene?³⁸ Ha [az apa már] az [áldozati] állatokat elkülönítette neki,³⁹ akkor a vétekáldozatnak szánt [állat használatlanul] meg kell haljon. Az égőáldozatnak szántat égőáldozatként, a békeáldozatnak szántat pedig békeáldozatként be kell mutatni, ám [az utóbbit] csak egy napig szabad enni, és nem kell mellé ételáldozatot bemutatni. Ha azonban [csak pénzt tett félre az áldozati állatokra, ám azokat még nem vásárolta meg, és] a pénzről még nem rendelkezett, úgy a pénz [a Templomé,] az önkéntes felajánlások [pénztára]-é lesz. Ha azonban a pénzről már közelebbről rendelkezett, akkor azokat [a pénzerméket], amiket a vétekáldozatra szánt, a Holt-tengerbe kell vetni, [mert] nem szabad azt [sem mire sem] felhasználni, és nem hűtlen bánásmód ez [az ÚR szent dolgaival szemben]. Azokból [a pénzermékből],

²⁶ Azaz már akkor is, ha az állat vérét még nem hintették rá az oltárra.

²⁷ Mivel a 4Móz 6,16 szerint először a vétekáldozatot kell bemutatni. Vétekáldozatot azonban nem lehet fogadalmi áldozatként bemutatni, s így a feleség első áldozatát sem lehet a názírságának érvénytelenítése miatt utólag önkéntes felajánlással átminősíteni (vö. Seb. I/1).

²⁸ Azaz: Mikortól kezdve nem érvénytelenítheti már a férj a felesége názír-fogadalmát?

²⁹ Azaz ha a feleség a názírság törvényes lezárása során a hajkorona-áldozat bemutatásához nyiratkozott meg (ld. 4Móz 6,18).

³⁰ Azaz a fogadalma alatt tisztátalanná tette magát, s ezért kellett megnyiratkoznia (ld. 4Móz 6,9).

³¹ Akkor is, ha a felesége a megtisztulásához szükséges áldozatokat (ld. 4Móz 6,9–12) már bemutatta.

³² Mivel a halott miatti tisztátalanság a názírság teljes idejének ismételt kitöltését teszi szükségessé (4Móz 6,9–12), s mivel a názírság ideje alatt a borfogyasztás tilalma az életélvezet korlátozásának számít, ld. Ned. XI/1.

³³ A Misna itt csak a „rabbi” szót kínálja, ám a Talmut a Náz. 28b parallel helyén a „Méir rabbi” olvasatot hozza, s ennek alapján korrigálják a Misna szövegét Rasi és a toszefisták.

³⁴ Amennyiben a feleség megnyiratkozására még nem került sor (vö. 4Móz 6,18), még akkor is, ha az áldozati állatok vérét már ráhintették az oltárra (vö. 4Móz 6,16–17).

³⁵ Mivel a kopasz fejet, illetve az arra tett parókát a férj visszataszítóknak találhatja, s így a názír-fogadalom a házasetel terén már jogainak érvényesítésében akadályozza, ld. 4Móz 30,4 skk. A magyarázók többsége szerint azonban a paróka viselése nem elégséges ok a férjnek a feleségétől való viszolygásra.

³⁶ Amennyiben ezt mondja: „XY fiamnak názírnak kell lennie!” vagy magának a fiúnak mondja ezt: „Názír leszel!” Az apa azonban ezt a jogát csak a fiú 13. életévéig érvényesítheti, illetve utána addig, amíg azon a pubertás kor jelei meg nem mutatkoznak; ugyanekkor azonban a fiúra terhelt názírság is azonnal megszakad.

³⁷ És ezzel a názír-fogadalmat nyilvánosan érvénytelenné tette/tették. A fogadalmat a kiskorú gyermek rokonsága is semmissé teheti.

³⁸ Azaz apja ugyan ráterhelte kiskorú fiára a názír-fogadalmat, ám ő vagy rokonai közül valaki közvetlenül a fogadalom elhangzása után tiltakozik az ellen. Ám ha a fiú úgy nyilatkozott, hogy vállalja a názírságot, illetve már meg is kezdte annak kitöltését, akkor utólag sem ő, sem a rokonai nem érvényteleníthetik az apa döntését.

³⁹ A bekezdés rendelkezéseire, illetve annak magyarázatához ld. már fentebb, Náz. IV/4.

amiket az égőáldozatra szánt, égőáldozatot kell bemutatni, és ez hűtlen bánásmódnak számít [az ÚR szent dolgaival szemben]. Azokból [a pénzermékből], amiket a békeáldozatra szánt, békeáldozatot kell bemutatni, ám azt csak egy napig szabad enni, és nem kell mellé ételáldozatot bemutatni.

7. Egy férfi bemutathatja apja náziárságának terhére a hajkorona-áldozatot, egy nő azonban nem mutathatja be apja náziárságának terhére a hajkorona-áldozatot.⁴⁰ Hogyan [kell ezt érteni]? Ha [például egy férfi] apja názír volt, és félretett pénzt a náziárságára, ám úgy halt meg, hogy [annak felhasználásáról] közelebből nem rendelkezett,⁴¹ ő pedig így nyilatkozik: „Názír akarok lenni, azzal a feltétellel, hogy a hajkorona-áldozatomat apám [félretett] pénzéből mutathatom be!”, erről Jósze rabbi azt mondja: „Ez [a pénz a Templomé.] az önkéntes felajánlások [pénztára]-é legyen, mert ebben az esetben apja náziárságának terhére nem mutathatja be a hajkorona-áldozatot.” Ki az [hát], aki bemutathatja apja náziárságának terhére a hajkorona-áldozatot? Az, aki apjával [egyszerre] volt názír, apja pedig félretett pénzt a náziárságára, ám úgy halt meg, hogy [annak felhasználásáról] közelebből nem rendelkezett – ő az, aki bemutathatja apja náziárságának terhére a hajkorona-áldozatot.

V. bekezdés

1. Sammaj iskolája azt mondja: „A tévedésből odaszentelt adomány⁴² [is] oda lett [az ÚRnak] szentelve.”⁴³ Hillél iskolája azonban azt mondja: „Nem lett odaszentelve.” Hogyan [kell ezt érteni]? Ha [például] valaki azt mondja: „Az a fekete ökör, amelyik először jön ki a házból, oda lesz szentelve [az ÚRnak]!”, ám egy fehér jön ki [először], úgy Sammaj iskolája azt mondja: „Oda lett szentelve!”⁴⁴ Hillél iskolája azonban azt mondja: „Nem lett odaszentelve!”
2. [Ha valaki azt mondja:] „Az az aranydénár, amelyik először akad a kezembe, oda lesz szentelve [az ÚRnak]!”, ám egy ezüst[dénár] akad [először a kezébe], úgy Sammaj iskolája azt mondja: „Oda lett szentelve!”, Hillél iskolája azonban azt mondja: „Nem lett odaszentelve!” [Vagy ha valaki azt mondja:] „Az a korsó bor, amelyik először akad a kezembe, oda lesz szentelve [az ÚRnak]!”, ám egy korsó olaj akad [először a kezébe], úgy Sammaj iskolája azt mondja: „Oda lett szentelve!”, Hillél iskolája azonban azt mondja: „Nem lett odaszentelve!”⁴⁵
3. Ha valaki náziárságot fogadott, ám [a]ztán bort ivott, majd] egy hozzáértőt megkérdez,⁴⁶ az pedig [fogadalmát] érvényesnek nyilvánítja, akkor [náziárságának érvényes]

⁴⁰ Még akkor sem, ha ő az apjának a jog szerinti örököse.

⁴¹ Ehhez ld. fentebb, 21. lábjegyzet.

⁴² Azaz az Istennek felajánlott áldozat, vagy önkéntes felajánlasként a Szentélynek adományozott pénz, személy vagy vagyontárgy.

⁴³ Így a tévedésből felajánlott áldozati állatok analógiájára, amiket utólag a tévedés ellenére sem lehet már kicserélni, ld. 3Móz 27,10.

⁴⁴ A Talmud (Náz. 31a) szerint ez kétféleképpen is érthető: a fehér ökör lett odaszentelve, mert a hangsúly a házból kilépő *első* ökrön van, vagy a fekete ökör, ha nem is az jött ki elsőnek, mert a hangsúly itt a *feketén* nyugszik.

⁴⁵ Sammaj iskolája tehát ezt az elvet akkor is érvényesíti, ha a tévedésből odaszentelt dolog kevésbé értékes, mint az eredetileg felajánlott javak (így a fehér ökör szemben a ritkább, fekete ökörrrel, illetve az ezüst az arannyal), de akkor is, ha a tévedésből odaszentelt tárgy értékesebb, mint az, amit az illető felajánlani szándékozott (így Palesztina bizonyos tájain az olaj szemben a borral).

⁴⁶ Hogy a megszegett fogadalma egyáltalán érvényes volt-e.

napjait attól számolhatja, amikor megtette a fogadalmát.⁴⁷ Ha azonban egy hozzáértőt megkérdez, az pedig feloldja [a fogadalmá alól], akkor, amennyiben az illető már az [áldozati] állatokat is elkülönítette, az állatok [ismét] kimehetnek a nyájjal együtt legelni.⁴⁸ Hillél iskolája ezt mondta Sammaj iskolájának: „Miért nem ismeritek el, hogy bár ezek tévedésből lettek odaszentelve, mégis [szerintetek is] kimehetnek a nyájjal együtt legelni?” Sammaj iskolája erre ezt mondta nekik: „Miért nem ismeritek el, hogy ha valaki eltéveszti [a tized beszolgáltatásánál az állatok számolását]⁴⁹, és a kilencediket „tizedik”-nek, a tizediket „kilencedik”-nek és a tizenegyediket „tizedik”-nek mondta, akkor [szerintetek is] az [mind] odaszenteltnek számít⁵⁰” Hillél iskolája erre ezt mondta nekik: „Nem a bot⁵¹ teszi [az állatot] odaszenteltté. Számítana talán valamit, ha [a pásztor] tévedésből a botot a nyolcadikra vagy a tizenkettedikre helyezné⁵² Sokkal inkább az Írás szava, ami a tizediket odaszenteltnek nyilvánítja, nyilvánítja odaszenteltnek a kilencediket és a tizenegyediket is.”⁵³

4. Ha valaki názírságot fogadott, ám amikor megy, hogy elővezesse az állatait [a fogadalmát lezáró áldozatokhoz], és kiderül, hogy ellopták azokat,⁵⁴ akkor, ha az előtt tette a fogadalmát, mielőtt az állatait ellopták volna – názír lett,⁵⁵ ha azonban az után tette a fogadalmát, miután az állatait ellopták – nem lett názír.⁵⁶ Ebben tévedett a méd Náhúm is: [Egyszer,] Amikor názírok érkeztek a fogságból⁵⁷ és a Szentélyt romokban találták, a méd Náhúm ezt kérdezte tőlük: „Fogadalmat tettetek volna akkor is, ha tudjátok, hogy a Szentély romokban hever?” Ők ezt mondták neki: „Nem!” Erre a méd Náhúm feloldotta őket [a názír-fogadalmuk alól]. Amikor azonban [ez] az ügy a Bölcsék elé jutott, ezt mondták neki: „Mindazok, akik az előtt tettek názír-fogadalmat, mielőtt a Szentélyt lerombolták volna – názírok lettek,⁵⁸ azonban [akik] a Szentély lerombolása után [tettek] – nem lettek názírok.

⁴⁷ Azaz bár bort ivott, názírságának eddig letöltött idejét nem veszíti el – ahogy történe, ha halott miatt tette volna magát tisztátalanná, illetve megnyiratkozott volna (ld. 4Móz 6,9–12); a kérdéshez ld. lentebb, Náz. VI/5, és ehhez a 88. lábjegyzetet.

⁴⁸ Azaz ebben az esetben még Sammaj iskolája is úgy gondolja, hogy az állatok odaszentelése nem érvényes, s így nem kell őket megölni, illetve feláldozni, hanem ismét profán használatba lehet őket venni. Az eljárás itt azért más, mint a feleség fogadalmá esetében (ld. fentebb, Náz. IV/4), mert a férj ugyan semmissé teheti a felesége názír-fogadalmát, ám annak az érvényes áldozati felajánlásait még ez esetben sem nem teheti érvénytelenné – míg itt, a fogadalom érvénytelenségének a megállapítása esetén, nem történt tényleges áldozati felajánlás az URnak.

⁴⁹ Ld. 3Móz 27,32.

⁵⁰ Azaz Hillél iskolája is elismeri, hogy ebben az esetben a tévedésből Istennek szentelt tizenegyedik állat odaszentelése érvényes és visszavonhatatlan.

⁵¹ Az a pásztorbot, ami alatt a pásztor a számolásnál egyenként átengedi a juhokat, és a tizediket megjelöli (ld. 3Móz 27,32).

⁵² A nyolcadik és a tizenkettedik állat ugyanis a téves számolás ellenére sem számít odaszenteltnek.

⁵³ Ld. 3Móz 27,32 és ehhez Bech. 60b. Azaz csak az számít odaszenteltnek, amit a tényleges tizedik állat előtt vagy után eggyel tévedésből „tizedik”-nek számoltak.

⁵⁴ Akár csak egyet is a szükséges áldozati állatok közül.

⁵⁵ Mivel a fogadalmat olyan szokatlan, normális körülmények között ritka eseménnyel nem lehet érvényteleníteni, amelyek a fogadalom megtétele után következett be, ld. Ned. IX/2.

⁵⁶ Ha kijelenti, hogy a lopás tudtával nem tette volna meg a fogadalmát.

⁵⁷ A Palesztinán kívül tett názír-fogadalomhoz ld. már fentebb, Náz. III/6.

⁵⁸ Ld. az 55. lábjegyzetet.

5. Ha [többen együtt] úton vannak, és szembejön velük valaki, egyikük pedig [őt meglátva] azt mondja: „Názír akarok lenni, ha ez [a szembejövő] XY!”,⁵⁹ másikuk azt mondja: „Názír akarok lenni, ha ez [a szembejövő] nem XY!”,⁶⁰ [egy harmadik társuk pedig ezt mondja nekik:] „Názír akarok lenni, ha az egyikőtök názír lett!”, [a negyedik:] „...ha egyikőtök sem lett názír!”, [az ötödik:] „...ha mindketten názírok lettetek!”, [a hatodik:] „...ha mindannyian názírok lettetek!”, erre Sammaj iskolája azt mondja: „Mind [a hatan] názírok lettetek!”⁶¹ Hillél iskolája azonban ezt mondja: „Csak az lett [közülük] názír, akinek a szavai »nem« igazolódtak!”⁶² Tarfón rabbi azonban ezt mondja: „Egyikük sem lett názír.”⁶³
6. Ha azonban [az, aki szembejött velük,] hirtelen hátat fordít nekik – egyikük sem lett názír.⁶⁴ Simón rabbi azt mondja: „[Mindhárom érintettnek] Így kell nyilatkozni: ‘Ha úgy van, ahogy mondtam, akkor názírságom [záró áldozata] köteles [áldozat] lesz, ha pedig nem, akkor názírságom [záró áldozata] önkéntes [áldozat] lesz.’”⁶⁵
7. Ha [az úton lévő közül] valaki meglát egy *kejt*,⁶⁶ és az egyik azt mondja: „Názír akarok lenni, ha az egy vadállat!”, [a másik azt mondja:] „Názír akarok lenni, ha ez nem egy vadállat!”, [a harmadik azt mondja:] „Názír akarok lenni, ha ez egy háziállat!”, [a negyedik:] „Názír akarok lenni, ha ez nem egy háziállat!”, [az ötödik:] „Názír akarok lenni, ha ez vadállat és háziállat [egyszerre]!”, [a hatodik:] „Názír akarok lenni, ha ez se nem vadállat, se nem háziállat!”, [a hetedik pedig ezt mondja az első hatnak:] „Názír akarok lenni, ha egyikőtök názír lett!”, [a nyolcadik:] „... ha egyikőtök sem lett názír!”, [a kilencedik:] „... ha mindannyian názírok lettetek!” – akkor valamennyien názírok lették.⁶⁷

⁵⁹ Mert már messziről biztosan felismerte az illetőt, ezért a mondatot fogadalma megerősítésének szánja.

⁶⁰ Mert már messziről biztosan látja, hogy az illető nem XY, ezért a mondatot fogadalma megerősítésének szánja.

⁶¹ Tehát azok is, akiknek a feltétele nem teljesült, mivel minden názír-fogalom érvényes, ami így kezdődik: „Názír akarok lenni!”, ld. fentebb, az első misnát (Náz. V/1) a tévedésből odaszentelt áldozati állatokról.

⁶² Elképzelhető, hogy a Misnában itt másolási hiba történt, és a „nem” szó törlendő, mivel Hillél iskolája szerint a tévedésből tett fogalom nem érvényes, ld. fentebb az első misnát (Náz. V/1). Így idézi és magyarázza a szakaszt a Talmud is. Másképp Maimonidész kommentárjában és a Hil. Nes. II, 8-ban, ahol a Mísna jelenlegi olvasatát fogadja el eredetinek. Szerinte Hillél iskolája az alábbi akarta mondani: A és B utazó meglátnak szembejönni valakit. A szerint ő Simón, B szerint azonban Rúben. Ekkor A azt mondja: „Názír legyek, ha B-nek van igaza, és az illető valóban Rúben!” B erre hasonlóan válaszol: „Názír legyek, ha A-nak van igaza, és az illető valóban Simón!” Ha tehát Rúben jött szembe, akkor A lett názír, ha azonban Simón, akkor B.

⁶³ Mivel a fogalom csak akkor lenne érvényes, ha a szembejövő azonossága már a fogalom elhangzásának a pillanatában teljes bizonyossággal megállapítható lett volna; ám éppen az eltérő vélemények mutatják, hogy nem ez volt a helyzet.

⁶⁴ Ezzel ugyanis a szembejövő azonosítása lehetetlenné vált, így a názír-fogalom érvényességét nem lehet megállapítani, vö. Náz. II/8.

⁶⁵ Simón rabbi szerint ugyanis a názír-fogadalomban a bizonytalan tényezőkre is ki lehet térni (ld. Náz. II/8), s így csak a megszübbott feltételek teljesülése esetén lett az illető názír. Ám ekkor arra az esetre, ha kiderülne, hogy a názírságát mégsem kell kitöltenie, meg kell az illetőnek fogadnia, hogy a názírságot lezáró (köteles) áldozathoz elkülönített állatait önkéntes áldozatként fogja majd bemutatni.

⁶⁶ A *kejt* egy háziállat (kecske, tehén, juh) és valamilyen vadállat (bölény, zerge, őz, szarvas) keveréke, ld. Chul. 79b kk. Olyan hibrid egyedről van tehát szó, ami vadállat (חיה) és háziállat (בהמה) is egyben.

⁶⁷ Méghozzá Sammaj és Hillél iskolája szerint is, mivel ez nem tartozik a téves fogadalmak kategóriájába, hiszen a *kejt*ra a fentiek közül valamennyi megállapítás *egyszerre* igaz.

VI. bekezdés

1. Három dolog tiltott a názírnek: a [halott miatti] tisztátalanság, a megnyíratkozás és [mindannak a fogyasztása,] ami a szőlőtőről származik.⁶⁸ Mindent össze kell adni, ami a szőlőtőről származik,⁶⁹ és [a názír] csak akkor vétkezett, ha a szőlőből [összesen legalább] egy olajbogyónyt evett. Az első misna [azt tanítja]: „Ha borból egy negyed [lóg⁷⁰]-nyit ivott.” Akiba rabbi azt mondja: „Már akkor is, ha a kenyérét borba mártotta, és a kettő [azaz a kenyér és a bor] együtt kiadja egy olajbogyó nagyságát, vétkezett.”⁷¹
2. Vétkessé válik [a názír] egyedül a bor miatt is, egyedül a szőlő miatt is, egyedül a [szőlő]magvak [= חֲרֻצִים] miatt is, és egyedül a [szőlő]héjak [= זָיִים] miatt is.⁷² Elázár rabbi, Azariá fia azonban ezt mondja: „Csak akkor vétkezett, ha [legalább] két [szőlő]magot evett [azok] héjával együtt.”⁷³ Mi [itt] a חֲרֻצִים és mi a זָיִים [jelentése]? A חֲרֻצִים-on a külső részt⁷⁴, míg a זָיִים-on a belső részt⁷⁵ kell érteni, ezek Jehúdá rabbi szavai.⁷⁶ Jósze rabbi azonban ezt mondja: „Azért, hogy ne tévedj [jegyezd meg a következőt]: Olyan ez, mint a barmok csengettyúje: a külső részt hívják [itt] úgy, hogy זָיִים [= köpeny], a benne lévő pedig úgy, hogy עֵינְבָל [= harangnyelv].”⁷⁷
3. A [z időtartamában] meg nem határozott názír-fogadalom 30 napra szól.⁷⁸ Ha [a názír] megnyírta magát, vagy rablók nyírták meg [erőszakkal], akkor 30 napot semmissé tett.⁷⁹ Ha egy názír magát akár egy ollóval, akár egy nyírókéssel megnyírta, vagy [akár csak] valamennyit [is] kitépett [a hajából], vétkezett. A názír dörzsöl-

⁶⁸ Ld. 4Móz 6,6 sk.; 6,5 és 6,3–4.

⁶⁹ A friss gyümölcsöt, a szárított szőlőt, a magvakat és a szőlőhéjat. Értelemszerűen a szőlőlévlé és az inda fogyasztása nem volt tiltott.

⁷⁰ A lóg a Misna gyakran emlegetett űrmértéke: hat tojásnyi, illetve egy 4×4×2,7 hüvelyk térfogatnyi folyadékot jelöl, ennek a negyede tehát 2×2×2,7 hüvelyk. Ha egy hüvelyket 2,25–2,5 cm-nek számolunk, akkor egy lóg 0,5–0,675 liter, míg annak a negyede 1,25–1,68 deciliter.

⁷¹ Azaz Akiba rabbi a 4Móz 6,3 alapján a folyadék esetében is az olajbogyónyi térfogatot tartja irányadónak, másrészt azt tanítja, hogy a fogyasztható és a tiltott táplálék mennyisége összekeveredésük során összeadódik. Azaz például a fenti esetben mindegy, hogy a borba mártott kenyér mennyi bort szívott magába, ha a két anyag közös térfogata eléri egy olajbogyó méretét.

⁷² Ld. 4Móz 6,4. Azaz nem csak akkor, ha ezeket egyszerre fogyasztja, hanem akkor is, ha ezek közül bármelyiket – a megengedett mennyiség felett – eszi vagy issza.

⁷³ Mivel a 4Móz 6,4-ben a „magvak” esetében a többes számú חֲרֻצִים, míg a „héj” esetében az egyes számú זָיִים forma áll. Eleázár szerint azonban ha a názír a szőlőmagvakat héjuk nélkül fogyasztja, akkor abban az esetben sem válik vétkessé, ha azokból többet eszik, mint egy olajbogyó – viszont vétkessé válik már akkor is, ha egyetlen héjat két maggal együtt fogyaszt el, függetlenül attól, hogy az nem tesz ki egy olajbogyónyt.

⁷⁴ Azaz a szőlőszemek héját.

⁷⁵ Azaz a szőlőszem belsejét, illetve az abban lévő magvakat.

⁷⁶ Azaz Jehúdá rabbi tévedésből felcseréli a két szó jelentését, ugyanígy a Jeruzsálemi Targúm is.

⁷⁷ Azaz a זָיִים szó jelenti a külső héjat, míg a חֲרֻצִים szó a szőlőszem belső részeit, illetve a magvakat, ugyanígy a 4Móz 6 eredeti értelmének megfelelően a Talmud (Náz. 39a) és a Targúm Onkelos is.

⁷⁸ Ld. fentebb, Náz. I/3.

⁷⁹ Azaz a hajkorona-áldozat bemutatásáig hajnyírás nélkül legalább 30 napot názírként le kell töltenie. Így ha fogadalma meghatározatlan időre, azaz 30 napra szól, akkor a teljes názírságát újra kell kezdenie. Ha azonban pl. 100 napra vállalt názírságot, és a megnyírása a 60. napon történt, akkor nem kell názírságát meghosszabbítania, mert a hajkorona-áldozatig még 40 napja van; ha azonban a 90. napon nyírták meg, názírságát 20 nappal meg kell hosszabbítania, hogy a két nyíratkozás között a 30 nap kijöjjön a hajkorona-áldozat bemutatásáig. A kérdéshez ld. fentebb, Náz. II/10.

heti és vakarhatja magát,⁸⁰ de nem fésülködhet.⁸¹ Jismáél rabbi ezt mondja: „Nem dörzsölheti [a haját] földdel,⁸² mivel az hajhullást okoz.”

4. Ha egy názír egész nap bort iszik,⁸³ [de nem, vagy csak egyszer figyelmeztették, hogy ne tegye,] akkor csak egyszer vétkezett.⁸⁴ Ha azonban [minden tiltott mennyiség fogyasztása előtt] így figyelmeztették: „Ne igyál! Ne igyál!”, ám ő mégis [tovább] ivott, akkor mindannyiszor vétkezett [, ahányszor ivott].⁸⁵ Ha egész nap nyírja magát, [de nem, vagy csak egyszer figyelmeztették, hogy ne tegye,] akkor csak egyszer vétkezett. Ha azonban [minden vágás előtt] így figyelmeztették: „Ne nyírd meg magad! Ne nyírd meg magad!”, ám ő mégis [tovább] nyírta magát, akkor mindannyiszor vétkezett [, ahányszor belenyírt a hajába]. Ha egy egész napon át tisztátalanná tette magát egy halottal, [de nem, vagy csak egyszer figyelmeztették, hogy ne tegye,] akkor csak egyszer vétkezett. Ha azonban [minden tiltott érintkezés előtt] így figyelmeztették: „Ne tedd magad tisztátalanná! Ne tedd magad tisztátalanná!”, ám ő mégis [újra és újra] tisztátalanná tette magát, akkor mindannyiszor vétkezett [, ahányszor tiltott módon érintkezett a halottal].
5. Három dolog tiltott a názírnak: a [halott miatti] tisztátalanság, a megnyiratkozás és [mindannak a fogyasztása,] ami a szőlőtőről származik.⁸⁶ A [halott miatti] tisztátalanság és a megnyiratkozás [szabálya] szigorúbb, mint [mindannak a fogyasztásáé,] ami a szőlőtőről származik, mivel a tisztátalanság és a megnyiratkozás [a názírság korábbi napjait] semmissé teszi,⁸⁷ de [mindannak a fogyasztása,] ami a szőlőtőről származik, nem teszi semmissé.⁸⁸ [Mindannak a fogyasztásának a szabálya,] Ami a szőlőtőről származik, szigorúbb, mint a [halott miatti] tisztátalanság és a megnyiratkozás [szabálya], mivel [mindannak a fogyasztása,] ami a szőlőtőről származik, még kivételes esetben sem megengedett,⁸⁹ viszont a [halott miatti] tisztátalanság és a megnyiratkozás kivételes esetekben megengedett lehet: akkor, ha valaki [a Tóra iránti] kötelességből nyiratkozik meg,⁹⁰ vagy a [z eltemetni] köteles holttest esetében.⁹¹ S [végül] a [halott miatti] tisztátalanság [szabálya] szigorúbb, mint a megnyi-

⁸⁰ A fejbőrét, illetve a haját – feltéve, ha ezt nem abból a célból teszi, hogy a haját eltávolítsa.

⁸¹ Mivel a fésülködéssel akaratlanul is eltávolítja hajának egy részét.

⁸² Savas vagy maró hatású talajfajtával, illetve sóval és lúggal.

⁸³ Ez a misna szerepel a Mak. III/7-ben is.

⁸⁴ Azaz a törvény megszegéséért csak egyszer jár neki a negyven korbácsütés.

⁸⁵ Azaz annyiszor szegte meg a törvényt, ahányszor a figyelmeztetés ellenére megitta a tiltott mennyiségű bort.

⁸⁶ Ld. 4Móz 6,6 sk.; 6,5 és 6,3 sk. A mondat a Náz. VI/1 elejének szó szerinti ismétlése.

⁸⁷ Ld. a halott miatti tisztátalansághoz a 4Móz 6,12-t, a megnyiratkozáshoz pedig az előző misnát (Náz. VI/3).

⁸⁸ Mivel a Tóra erre vonatkozólag nem tartalmaz tilalmat. A kérdéshez ld. már fentebb, Náz. V/3, és ehhez a 47. lábjegyzetet.

⁸⁹ Így akkor sem, ha korábban megfogadta, hogy egy bizonyos napon bort iszik, és ez a nap a később vállalt názírságának idejére esik. Egy názír a Kiddus és a Havdala alkalmával sem ihat bort, mivel ennek a szokását a Tóra nem írja elő.

⁹⁰ Például ha názírsága közben poklosságot kapott, és a tisztulási szertartása a názírság idejére esik, mivel a haj levágását a tisztulási szertartás részeként a Tóra írja elő, ld. 3Móz 14,9 és lentebb, Náz. VIII/2.

⁹¹ „[Eltemetni] köteles holttest”, héberül: **מֵת מִצּוּרָה**. A kifejezés azt az elhagyott halottat jelöli, akire egy olyan helyen találtak rá, ahol az utazó nem tud segítséget kérni a halott eltemetéséhez, illetve nem tudja másokra rábízni a temetést. Ilyen esetben a halott eltemetése minden ember kötelessége, s ez még a papra, sőt a főpapra és a názírra is vonatkozik, ld. Náz. 48b és a Leviticus Szifrá-t a 3Móz 21,1,11-hez. A názírokról és a főpapokról ebben az összefüggésben ld. még majd lentebb, Náz. VII/1.

ratkozás[-é], mivel a [halott miatti] tisztátalanság mindent semmissé tesz,⁹² és [a názír] ekkor áldozattal tartozik,⁹³ míg a megnyiratkozás [legfeljebb] csak 30 napot tesz semmissé,⁹⁴ és [a názír] ekkor nem tartozik áldozattal.

6. Hogyan történjen [a halott miatti] tisztátalanság esetére előírt megnyiratkozás?⁹⁵ A [názírnak a tisztátalanná válása után a] harmadik és a hetedik [nap]-on [a tisztító vízzel] meg kell hintenie magát,⁹⁶ a hetedikén [megtisztulási fürdőt kell vennie⁹⁷ és] meg kell nyiratkoznia,⁹⁸ és [így] a nyolcadik [nap]-on bemutathatja a maga áldozatait.⁹⁹ Ha azonban [csak] a nyolcadik [nap]-on nyiratkozott meg,¹⁰⁰ akkor [is] bemutathatja a maga áldozatait aznap [, a nyolcadik napon] – [ezek] Akiba rabbi szavai. Tarfón rabbi erre azt kérdezte tőle: „Miért más ez [a názír], mint a poklos ember?”¹⁰¹ Erre ő így válaszolt neki: „Ennél [a tisztátalan názírnál] a megtisztulás a napjai függvénye,¹⁰² a poklos embernél azonban a megtisztulás a megnyiratkozás függvénye,¹⁰³ ezért [a poklos] csak akkor mutathatja be az áldozatát, ha a [a megnyiratkozás után] már lement a nap.¹⁰⁴
7. Hogyan történjen a [názírságot lezáró] tiszta megnyiratkozás?¹⁰⁵ Három állatot kell [a názírnak] hoznia: egyet vétekáldozatnak, egyet égőáldozatnak, egyet pedig békeáldozatnak,¹⁰⁶ majd le kell vágnia [először] a békeáldozatot, és aztán meg kell nyiratkoznia¹⁰⁷ – ezek Jehúdá rabbi szavai. Eliezer rabbi azonban ezt mondja: „Nem nyiratkozhat máskor, csak [közvetlenül] a vétekáldozat után, mivel [több áldozat

⁹² Azaz a 4Móz 6,12 értelmében a názírság összes, addig letöltött napja érvényét veszti, és a fogadalom teljesítését előről kell kezdeni.

⁹³ Ld. 4Móz 6,9–12. A kérdéshez ld. a következő misnát (Náz. VI/6).

⁹⁴ Ehhez ld. fentebb, a 3. misnát (Náz. VI/3).

⁹⁵ És az ahhoz kapcsolódó kultikus aktusok, mint a megtisztulási fürdő és az áldozatbemutató. A misna a 4Móz 6,9–12 magyarázata.

⁹⁶ Mint mindenkinek, aki halottal tisztátalanná tette magát, ld. 4Móz 19,11–12.

⁹⁷ Mint mindenkinek, aki halottal tisztátalanná tette magát, ld. 4Móz 19,19.

⁹⁸ Ld. 4Móz 6,9.

⁹⁹ A kultikus megtisztulási fürdő után mindenkinek meg kell várnia az este beálltával kezdődő következő napot, és csak akkor számít teljesen tisztának, ld. 4Móz 19,19. Ha tehát a názír a hetedik napon vette a megtisztulási fürdőt, akkor az áldozatokat, amiket a 4Móz 6,10–12 ír elő, leghamarabb másnap, a nyolcadik napon mutathatja be.

¹⁰⁰ Feltéve, hogy annak rendje és módja szerint a hetedik napon átesett a kultikus megtisztulási fürdőn.

¹⁰¹ Aki, Akiba szerint, ha a poklosságból megtisztulva a nyolcadik napon nyiratkozott meg, akkor csak a kilencedik napon mutathatja be a maga áldozatát, ld. a Leviticus Szifrát a 3Móz 14,9-hez.

¹⁰² Azaz Akiba a 4Móz 6,9 szavait („megtisztulása napján, a hetedik napon”) úgy értelmezi, hogy a názír megtisztulása a hetedik napon, azaz a megtisztulási fürdő napján történik, függetlenül attól, hogy megtörtént-e azon a haj lenyírása. Így másnap, a 8. napon a názír már tisztának számít, ezért a haja levágása után bemutathatja az áldozatait.

¹⁰³ A 3Móz 14,9 szerint ugyanis a poklos megtisztulási fürdőjének mindig a megnyiratkozás *után* kell következnie. Ha tehát egy poklos a hetedik napon megtisztulási fürdőt is vesz, de a haját aznap nem vágja le, akkor nem lett tiszta. Ebben az esetben a 8. napon, a hajvágás után ismét meg kell fürödni, majd a fürdő miatt ki kell várnia a következő, tehát a 9. nap kezdetét, és csak akkor mutathatja be a maga áldozatát.

¹⁰⁴ Azaz az este beálltával kezdődő következő napon.

¹⁰⁵ Azaz ami nem tisztátalanná válás miatt történik, ld. 4Móz 6,18.

¹⁰⁶ Ld. 4Móz 6,14.

¹⁰⁷ A 4Móz 6,18 szavait („a kijelentés sátrának bejáratánál”) ugyanis a Náz. 45a úgy értelmezi, hogy a názírnak akkor kell megnyiratkoznia, amikor a Szentély ajtajai nyitva vannak, márpedig ez a 3Móz 3,2 alapján a békeáldozat esetében volt előírás.

esetén] mindig a vétekáldozaté az elsőbbség.¹⁰⁸ Ha azonban a három közül az egyik [áldozat] után nyíratkozik meg, akkor [is] eleget tett kötelességének.”¹⁰⁹

8. Rabbán Simón, Gamlíel fia ezt mondja: „Ha valaki három állatot hoz [áldozatnak], anélkül azonban, hogy azokról közelebbről rendelkezett volna,¹¹⁰ akkor azt, ami vétekáldozatnak alkalmas, vétekáldozatként kell bemutatni, ami égőáldozatnak [alkalmas], azt égőáldozatként kell bemutatni, ami pedig békeáldozatnak [alkalmas], azt békeáldozatként kell bemutatni. Ezután [a názír] vegye „fejének odaszentelt hajkoronáját”,¹¹¹ és dobja azt oda [a békeáldozat alatt égő tűzbe,] az [áldozati] üst alá.¹¹² Ha a város(ok)ban¹¹³ nyíratkozott meg, akkor »nem dobhatja oda/[akkor is] dobja oda« az [áldozati] üst alá.¹¹⁴ Melyik esetekre érvényes ez [a rendelkezés]?¹¹⁵ A [názírságot lezáró] tiszta megnyíratkozásra,¹¹⁶ de a tisztátalanná válás miatti megnyíratkozás esetén [a názír] nem dobhatja oda [a levágott haját] az [áldozati] üst alá.¹¹⁷ Méír rabbi mondja: „Mindenki az [áldozati] üst alá dobhatja,¹¹⁸ kivéve a város(ok) tisztátalanjait.”¹¹⁹
9. Ha [a názír] a békeáldozatot megfőzte vagy [a húst a csontról] lefőzte, vegye a pap „a kos megfőtt lapockáját,¹²⁰ [és hozzá] egy kovásztalan lepényt a kosárból, meg egy kovásztalan lángost”,¹²¹ tegye [ezeket] a názír tenyerére, és [felmutatásként] lóbálják meg [ketten] azokat;¹²² ezután már szabad a názírnak bort innia és tisztáta-

¹⁰⁸ Így a 3Móz 5,8–10 alapján a Seb. 90a: ahol az égőáldozat és a vétekáldozat együtt kerül bemutatásra, ott mindig a vétekáldozatot kell előre venni.

¹⁰⁹ Ld. lentebb, Náz. VI/10.

¹¹⁰ Azaz külön-külön megmondta volna, hogy melyik állatot melyik áldozatra szánja. Ez egyébként mindig annak a kötelessége, aki az áldozatot felajánlotta, ám a názír esetében ettől el lehet tekinteni, hiszen a 4Móz 6 világosan előírja, hogy a felajánlott állatokból milyen áldozatokat kell a papoknak bemutatni.

¹¹¹ Idézet a 4Móz 6,18-ból.

¹¹² Ld. 4Móz 6,18.

¹¹³ A héberben itt szereplő **נְרִינָה** szó jelentheti egyrészt a „vidék”-et, azaz Jeruzsálemmel szemben Palesztina többi településeit (így Maimonidész), de jelentheti az is, hogy „nagváros”, azaz jelölheti a Szentéllyel szemben magát Jeruzsálemet is (így Petuchowski – Schlesinger). Így vagy úgy: a názír megnyíratkozására a Szentélyen kívül is sor kerülhetett.

¹¹⁴ A 4Móz 6,18 értelmezhető úgy is, hogy a názír csak akkor teszi a haját az üst alá, ha erre közvetlenül a hajvágás után sort lehet keríteni. Ám ezen a helyen a Mísna kéziratának hagyományozása bizonytalan, és sok fontos kézirat éppen a **וְ** tagadószt nem hozza: eszerint tehát az is az üst alá teheti a haját, aki máshol nyíratkozott. A bekezdés folytatása ugyanezt az értelmezést támogatja.

¹¹⁵ Hogy tudniillik a názír levágott haját az üst alá kell tenni.

¹¹⁶ Mivel a 4Móz 6,18 csak erre az esetre vonatkozik.

¹¹⁷ Bár a názír megtisztulásáért bemutatott vétekáldozatot (ld. 4Móz 6,11) és a jóvátételi áldozatot (ld. 4Móz 6,12) szintén üstben főzik. Erre az esetre azonban a 4Móz 6,18 rendelkezése nem vonatkozik.

¹¹⁸ A názírságot lezáró názír, akár a Szentélyben, akár máshol nyíratkozott meg, de a tisztátalanná vált, és a megtisztulása során a Szentélyben megnyíratkozott názír is.

¹¹⁹ Azaz azok a tisztátalanná vált názírok, akik a megtisztulásuk során nem a Szentélyben nyíratkoztak meg: ezek haját egyáltalán nem égették el, hanem elásták, ld. Tem. VII/4.

¹²⁰ Pontosabban: a jobb első láb térd feletti részét egészen a lapockáig, ld. Chul. X/4. A lapocka, valamint a megfőtt szügy, illetve a még nyersen félretett jobb hátsó comb a pap része az áldozatból, ld. 4Móz 6,20, és részletesebben 3Móz 7,31–34.

¹²¹ Szó szerinti idézet a 4Móz 6,19-ből. A názírnak 20 darab kovásztalan lepényt kell felajánlania, ld. Men. VI/5. A fel nem áldozott többi pékárú a papokat illeti, ld. 3Móz 7,11–14.

¹²² A **וְ** „lóbálni” ige az áldozatbemutatás egyik szakkifejezése, amit gyakran „felmutatni” értelemben fordítanak (ld. 2Móz 29,26; 3Móz 7,30; 8,29; 9,21; 10,15 stb.): az áldozónak előbb vízszintesen meg kell lóbálnia a felajánlást a négy égtáj felé, majd függőlegesen az ég felé, majd a föld felé, s csak ez után te-

lanná tennie magát halottal.¹²³ Simón rabbi azonban azt mondja: „Ha csak az egyik áldozat véret is ráhintették [már az oltárra], a názírnak már szabad bort innia és halottal tisztátalanná tennie magát.”¹²⁴

10. Ha [a názír a három kötelező záró-áldozatból] az egyik áldozat után megnyiratkozott, ám azt [az áldozatot utólag] érvénytelennek találták,¹²⁵ akkor a megnyiratkozása is érvénytelen, és az áldozatait nem számíthatják be neki [hajkorona-áldozatnak].¹²⁶ Ha a vétekáldozat után nyiratkozott meg, amit azonban nem az eredeti rendeltetésének megfelelően mutattak be, ám [a további] áldozatait eredeti rendeltetésüknek megfelelően mutatta [is] be, akkor a megnyiratkozása is érvénytelen, és az áldozatait nem számíthatják be neki [hajkorona-áldozatnak].¹²⁷ Ha az égőáldozat vagy a békeáldozat után nyiratkozott meg, amiket nem az eredeti rendeltetésüknek megfelelően mutattak be, ám [a további] áldozatait eredeti rendeltetésüknek megfelelően mutatta [is] be, akkor a megnyiratkozása is érvénytelen, és az áldozatait nem számíthatják be neki [hajkorona-áldozatnak].¹²⁸ Simón rabbi azt mondja: „Csak az érintett áldozatot¹²⁹ nem szabad neki beszámítani, ám a többi áldozatot igenis be kell neki számítani.¹³⁰ Ha [a názír csak mind] a három áldozat [bemutatása] után nyiratkozott meg, és aztán ezekből [legalább] egyet érvényesnek találnak, akkor a megnyiratkozása is érvényes,¹³¹ és csak a másik [két] áldozatot kell [még egyszer] bemutatnia.
11. Ha [a názírért csak] az egyik [áldozat] véret [is már az oltárra] hintették, ám [a názír ekkor, de még a megnyiratkozása előtt] tisztátalanná válik, erre ezt mondja Eliezer

---

heti azt az oltárra, ld. Men. V/6. A 4Móz 6,20 szerint a felmutatást tulajdonképpen a pap végzi, azaz itt a többes szám a názírra és a papra együttesen vonatkozik.

¹²³ Azaz názírsága véget ért.

¹²⁴ Azaz már az első áldozat bemutatása után is, az azt követő megnyiratkozás előtt. Eliezer rabbi el-lentés véleményéhez ld. lentebb, Náz. VI/11, s ehhez a 132. lábjegyzetet.

¹²⁵ Ez abban az esetben történhetett meg, ha az oltárra szánt vért melléhintették, és abból nem fröcs-csent az oltárra, vagy ha a Tóra előírásai szerint az áldozati állat papoknak járó részét kivitték a Szentély-ből, illetve valamilyen más módon tisztátalanná tették.

¹²⁶ Ebben az esetben a názírnak minimálisan további 30 napot názírként kell töltenie, hogy a következő, immár érvényes hajkorona-áldozatot bemutathassa. A kérdéshez ld. fentebb, Náz. VI/3, és ahhoz a 79. lábjegyzetet. Ugyanez a rendelkezés érvényes ennek a misnának a többi, érvénytelen áldozattal számoló esetére is.

¹²⁷ Vétekáldozatot ugyanis önkéntes felajánlásként (נדרבה) nem lehet bemutatni, s így minden vétek-áldozat, amit nem az eredeti rendeltetésének megfelelően mutattak be, kultikus értelemben érvénytelen, ld. Seb. I/1.

¹²⁸ Az égő- és a békeáldozat ebben az esetben kultikus értelemben ugyan érvényes, hiszen ezeket önkéntes felajánlásként (נדרבה) is be lehet mutatni, ám azokat itt most nem lehet a názír köteles áldozatának beszámítani, ld. Seb. I/1. Így a hajkorona-áldozat érvénytelen, s ezeket az áldozatokat is az érvényes hajkorona-áldozat során meg kell majd ismételni.

¹²⁹ Amelyiket tehát nem eredeti rendeltetésének megfelelően mutattak be.

¹³⁰ Azaz a megnyiratkozás akkor is érvényes, ha a názír azt egy érvényes önkéntes áldozat után hajtotta végre. Ha tehát a názír előbb az égőáldozatot mutatta be, ám nem annak eredeti rendeltetésének megfelelően, akkor az az áldozat önkéntes áldozatnak minősül át, a názír megnyiratkozhat, s ezzel mentesül a názírság terhei alól. Ám utólag egy égőáldozatot, mint a názír köteles áldozatát, be kell majd mutatnia. Ha ugyanekkor eredeti rendeltetésének megfelelően a békeáldozatot bemutatta, akkor az a názír köteles áldozataként elszámolható, azt később tehát nem kell megismételnie. Mint láttuk, ez az eset nem érvényes akkor, ha az első áldozat a vétekáldozat volt – ezt ugyanis nem lehet önkéntes felajánlásnak elszámolni.

¹³¹ Mivel a Náz. VI/7 szerint a megnyiratkozás már egyetlen, érvényes áldozat esetében is érvényes.

rabbi: „Mindent semmissé tett”,¹³² a Bölcsék azonban ezt mondják: „Mutassa be a többi áldozatát, mihelyst megtisztította magát.”¹³³ [Még] Ezt [is] mondták neki: „Egyszer a tadmóri¹³⁴ Mirjámért az egyik [áldozatnak a] vérét [már] ráhintették [az oltárra], amikor jöttek és azt jelentették neki a lányáról, hogy életveszélyben van; ekkor ő odament, és holtan találta.”¹³⁵ Ekkor azt mondták a Bölcsék: ‘Mutassa be a többi áldozatát, mihelyst megtisztította magát.’”

VII. bekezdés

1. A főpap és a názír [meghalt] rokonaival nem teheti magát tisztátalanná,¹³⁶ ám egy [eltemetni] köteles holttesttel¹³⁷ tisztátalanná teheti magát.¹³⁸ Ha ők [ketten, éppen együtt] úton vannak, és egy [eltemetni] köteles holttestet találnak, akkor, ezt mondja Eliezer rabbi: „A főpap tegye magát tisztátalanná, de a názír ne tegye magát tisztátalanná!”, a Bölcsék azonban ezt mondják: „A názír tegye magát tisztátalanná, de a főpap ne tegye magát tisztátalanná!” Eliezer rabbi [erre] azt mondta nekik: „A pap tegye magát tisztátalanná, mivel neki tisztátalansága miatt nem kell [majd] áldozatot bemutatnia, és ne a názír tegye magát tisztátalanná, akinek tisztátalansága miatt [majd vétek-] áldozatot kell bemutatnia!”¹³⁹ [Erre a Bölcsék] Így válaszoltak neki: „A názír tegye magát tisztátalanná, akinek a szentsége nem örök szentség, és ne a pap tegye magát tisztátalanná, akinek a szentsége örök szentség!”¹⁴⁰

¹³² Eliezer rabbi itt nyilván nem a názírság kitöltött napjaira, hanem csak a hajkorona-áldozat érvénytelenségére gondol. Szerinte ugyanis ha valaki názírságának utolsó napján lesz tisztátalan, akkor is csak 7 napot tett semmissé a názírként letöltött időből, ld. fentebb, Náz. III/3. Eliezer véleménye tehát – szemben e bekezdés 9. misnájával (Náz. VI/9) – nyilvánvalóan az, hogy a názír csak *mindhárom* áldozat bemutatása után nyíratkozhat meg (ugyanígy a Talmud, Náz. 46a), és csak ekkor mentesül kötöttségei alól. Emiatt viszont tisztátalansága a korábbi, még tiszta állapotban bemutatott áldozatait is érvénytelenné teszi, az illető tehát még názír marad, és az egész hajkorona-áldozatot meg kell majd ismételnie.

¹³³ Azaz ők osztják Simón rabbi véleményét, miszerint a názírság már akkor véget ért, amikor a három kötelező áldozatból *egynek* is a vérét (érvényesen) az oltárra hintették (ld. fentebb, Náz. III/9), s így a názír mentesült kötöttségei alól. Az időközben fellépő tisztátalanság tehát nem teszi érvénytelenné az első áldozatot, a názír názírsága lezártnak tekinthető, és az illetőnek csak az elmaradt két áldozatát kell a megtisztulása után majd bepótolnia.

¹³⁴ Az eredeti szövegben „tarmúdi” (הַתְּרַמְדִּית). A Talmudban azonban „Tarmúd” (תְּרַמְדִּי) a bibliai „Tadmór” (תַּדְמוֹר), azaz a szíriai Palmyra gyakori változata, ehhez ld. 1Kír 9,18; 2Krn 8,4.

¹³⁵ A holttesttel való érintkezés miatt pedig kultikusan tisztátalanná vált.

¹³⁶ Így a főpapról: 3Móz 21,11, a názírról: 4Móz 6,7. Ez a rendelkezés az ő esetükben tehát szigorúbb, mint a papok esetében, akiknek ugyan általában szintén tilos a halottal való érintkezés, ám ez alól a közeli rokoniak, úgymint apjuk, anyjuk, gyermekeik, testvéreik és feleségük kivételt jelentenek, ld. 3Móz 21,2 sk.

¹³⁷ „[Eltemetni] köteles holttest”, héberül: *בַּת מִצְוָה*. A kifejezés azt az elhagyott halottat jelöli, akire egy olyan helyen találtak rá, ahol az, aki a holttestre bukkant, nem tud segítséget kérni a halott eltemetéséhez, illetve nem tudja másokra rábízni a temetést. Ilyen esetben a halott eltemetése minden ember kötelessége, s ez még a papra, sőt a főpapra és a názírra is vonatkozik, ld. a Talmudban Náz. 48b és a Leviticus Szifrá-t a 3Móz 21,1.11-hez. A kérdéshez ld. fentebb, Náz. VI/5, és ehhez a 91. lábjegyzetet.

¹³⁸ A Tóra ugyanis mindkettőjük esetében előbb általában mondja ki a halottal való érintkezés tilalmát, majd egy külön rendelkezés sorolja fel azokat a rokonoikat, akik ez alól nem jelenthetnek kivételt (ld. 4Móz 6,6 és 7, valamint 3Móz 21,11a és 11b). Ebből következtetett a hagyomány arra, hogy a halott érintésének tilalma a temetetlenül talált holttestre nem vonatkozik, mivel az a részletes felsorolásokban nem szerepel, ld. Náz. 48b.

¹³⁹ Ld. 4Móz 6,10 sk. Ez azt bizonyítja tehát, hogy bizonyos szempontból a názír szentsége magasabb fokú, mint a papoké, illetve a főpapé.

¹⁴⁰ Először is: egy ember akár haláláig tartó názírságot is fogadhatott, ám azt, még ha születésekor az apja azonnal názírságra is kötelezte volna (ld. fentebb, Náz. IV/6), leghamarabb is a Tóra-tanulás korában

2. A következő tisztátalanságok miatt kell a názírnak megnyiratkoznia:¹⁴¹ egy holttest¹⁴² miatt, egy holttestből való darab¹⁴³ miatt, ha az [legalább] akkora, mint egy olajbogyó, a [holttestből származó] rothadó¹⁴⁴ hús miatt, ha az [legalább] akkora, mint egy olajbogyó, a porrá lett holttest miatt, ha [a por] megtölt legalább egy merőkanalat,¹⁴⁵ a hátgerinc¹⁴⁶ miatt, a koponya¹⁴⁷ miatt, a holttest egy testrésze¹⁴⁸ miatt, egy élő ember [levágott] testrésze miatt, amit hozzá tartozó hús borít, egy fél *kab* [emberi holttestből származó] csont miatt, egy fél *lóg* vér miatt,¹⁴⁹ akár megérintette,¹⁵⁰ akár szállította, akár sátrában tartózkodott,¹⁵¹ egy árpamag nagyságú [, emberi holttestből származó] csont[darab] miatt, ha megérintette vagy szállította azt.¹⁵² Ezek miatt [a tisztátalanságok miatt] kell a názírnak megnyiratkoznia, kell meghintenie magát [tisztító vízzel] a harmadik és a hetedik [nap]-on,¹⁵³ és ezek teszik semmissé az előző napokat, és csak akkor kezdheti újraszámolni [názírságának napjait], ha megtisztította magát,¹⁵⁴ és bemutatta az áldozatait.
3. Ám a [holttest, illetve az emberi maradványok fölé hajló] faágak miatt, fal-kiugrások miatt,¹⁵⁵ egy hely miatt, ahol emberi csontok vannak [szétszóródva],¹⁵⁶ a

kezdheti meg kitölteni – ezzel szemben a papok a gyermekeiket már születésüktől fogva az érvényes tisztasági előírások szerint kötelesek nevelni (ld. Jeb. 114a). Másodszer: A názír-fogadalmat bizonyos esetekben lehet érvényteleníteni – ezzel szemben a papok szentségét nem lehet eltörölni. S végül: a 2Móz 40,15 szerint a papi szentség nemzedékről nemzedékre öröklődik Lévi törzsében, ezzel szemben a názírság a nagykorúak önkéntes vállalásán alapszik, s így sem a kötelesség, sem a szentség nem öröklhető.

¹⁴¹ Azaz az alábbi esetek teszik a názírt egy halott miatt tisztátalanná, és léptetik érvénybe 4Móz 6,9–12 rendelkezéseit.

¹⁴² Akkor is, ha a holttest nem teljes, ám a legfőbb csontok száma (pl. két comb a csípővel együtt, ld. Talmud, Bech. 45a), illetve a zsidó hagyomány szerint 248 testrészből álló ember (ld. Ohal. I/8) testrészeinek száma alapján a maradvány a teljes holttest nagyobbik felének számít. Ebben az esetben a holttest akkor is tisztátalanná teszi a názírt, ha annak mennyisége nem éri el a fél *kabot*. (Ez utóbbihoz ld. e misna folytatását.)

¹⁴³ Akár önálló testrész, akár annak/azoknak egy darabja.

¹⁴⁴ Szó szerint „szétfolyt, meglágyult”, Rasi szerint a holttestből „kifolyt”, arról „levált”.

¹⁴⁵ A **תַּרְוָה** egy nagyobb merőkanál, ami kb. két maroknyi térfogatot jelent. A maradványok a názírt akkor is tisztátalanná teszik, ha a kritikus mennyiség egyetlen kupacban található, és akkor is, ha több, egymástól elkülönült helyről adódik össze. Ám ebbe a mennyiségbe nem számít bele az idegen anyag, úgymint a halott ruhája vagy a koporsó szétmállott darabjai.

¹⁴⁶ Akár van még rajta lágy szövet, akár nincs.

¹⁴⁷ Akár van még rajta lágy szövet, akár nincs.

¹⁴⁸ A „testrész” fogalmához ld. fentebb, 142. lábjegyzet.

¹⁴⁹ A halott miatti tisztátalanság normál esetben már egy negyed *kab* és *lóg* esetén is bekövetkezik, ám a názír esetében ehhez kétszer annyi szükséges (ld. lentebb, Náz. VI/3).

¹⁵⁰ Kivéve az emberi hamvakat.

¹⁵¹ Szó szerint: „sátrat terített fölé”: azaz ha a názír vízszintesen a holttest fölé hajolt, vagy a holttest (egy darabja) így helyezkedett el őfelette, illetve ha zárt helyiségben egy fedél alatt tartózkodott a holttesttel, illetve annak fentebb ismertetett jellegű és méretű maradványaival, ld. 4Móz 19,14.

¹⁵² Azaz a „sátrában tartózkodás” itt megengedett.

¹⁵³ Ld. 4Móz 19,12.

¹⁵⁴ Azaz megtisztulási fürdőt vett, és megvárta a napnyugtát, ld. 4Móz 19,19.

¹⁵⁵ Azaz ha a názír egy holttesttel, illetve annak maradványaival egy fa ágai alatt, vagy egy falból kiugró, kőből vagy fából készült épületrész alatt (erkély, eresz stb.) tartózkodik, akkor az nem számít a holttest „sátrában tartózkodás”-nak, ld. ehhez a 151. lábjegyzetet.

¹⁵⁶ Amelyek a sántás vagy egyéb talajmunkák során kerülnek a felszínre és szóródnak szét, ld. Ohal. XVII/1; XVIII/2–4.

[pogány] népek országa miatt,¹⁵⁷ a [holttest fölé helyezett] sírkő¹⁵⁸ miatt, a [sírkő kitámasztására szolgáló] támkő miatt, egy negyed [lóg] vét miatt,¹⁵⁹ egy sátor miatt,¹⁶⁰ egy negyed [kab, emberi holttestből származó] csont miatt,¹⁶¹ az eszközök miatt, amik hozzáértek egy holttesthez,¹⁶² számolási periódusa [tisztátalansága] miatt¹⁶³ és [a megállapított] poklosságának napjai miatt:¹⁶⁴ ezek miatt [a tisztátalanságok miatt] nem kell a názírnak megnyiratkoznia,¹⁶⁵ hanem meg kell hintenie magát [tisztító vízzel] a harmadik és a hetedik[nap]-on,¹⁶⁶ és [ezek a tisztátalanságok] nem teszik semmissé az előző napokat,¹⁶⁷ hanem [megtisztulása után] azonnal kezdheti [tovább] számolni [názírságának napjait], és [tisztátalanná válása miatt] nem kell áldozatokat bemutatnia.¹⁶⁸ Azonban [a Bölcsék] jogosan ezt mondták:

¹⁵⁷ Azaz ha Palesztinában kezdte meg a názírságát, ám közben külföldre utazott: a pogányok országai ugyanis rabbinikus értelemben tisztátalannak számítanak, de nem így a Tóra szerint. A Palesztinán kívül tett és még ott megkezdett názír-fogadalom kérdéséhez ld. már fentebb, Náz. III/6.

¹⁵⁸ Eredetileg a sírbarlang száját lezáró kerek kő, később a sírgödör felé épített síremlék.

¹⁵⁹ Ehhez ld. az előző misnát (Náz. VI/2), valamint a 149. lábjegyzetet.

¹⁶⁰ Ha a halott sátrát megérintette, amennyiben az lenből, szőrmés bőrből vagy kecskeszőrből készült.

¹⁶¹ Ehhez ld. az előző misnát (Náz. VI/2), valamint a 149. lábjegyzetet. Ám ez a könnyítés a csontok esetében csak a „sátrában tartózkodás”-ra vonatkozik, a megérintésre és a szállításra azonban nem.

¹⁶² Akkor is, ha az eszköz még a megérintés pillanatában is kapcsolatban volt a holttesttel. A Náz. 53b szerint azonban a halottal vagy halott miatt tisztátalanná vált személlyel érintkezésbe került fémtárgyak igenis tisztátalanná teszik az embert (így a 4Móz 19,16 alapján), Maimonidész szerint pedig ez az egyéb anyagból készült eszközökre, illetve a ruhadarabokra is érvényes. Végső soron tehát csak a halottal érintkezésbe került agyagedények nem teszik tisztátalanná a názírt.

¹⁶³ Ha a názír názírsága idején poklosságot kapott, ám abból megtisztult és átesett a 3Móz 14,4 skk.-ben előírt tisztulási szertartáson, hét napon át még nem térhetett vissza a házába. Ehhez előbb a hetedik napon ismét át kellett esnie a tisztulási szertartáson, a nyolcadikon pedig áldozatot kellett bemutatnia (ld. 3Móz 14,9.10–20). Ezt a két szertartás közötti hét napot hívja a hagyomány „számolási periódus”-nak (héberül טַפְּרָו יְמֵי, szó szerint: „számolásának napjai”). Ha tehát valaki a názírsága alatt lesz poklos, akkor a poklosság ugyan nem teszi semmissé az addig letöltött idejét, de a „számolási periódusát”, azaz ezt a bizonyos hét napot nem számítják be neki a názírként letöltött időbe.

¹⁶⁴ A poklosságot hivatalosan a pap állapítja meg (ld. 3Móz 13,2 skk.), ezért a poklos názír a pap által kimondott ítélet napjától az első tisztulási szertartásáig (ld. 14,4 skk.) számít tisztátalannak: ezek a „[megállapított] poklosságának napjai”. Ha tehát valaki a názírsága alatt lesz poklos, akkor a poklosság az addig már letöltött názírságot ugyan nem teszi semmissé, ám a poklosan töltött napok nem számítanak bele a názír által vállalt napokba.

¹⁶⁵ Azaz az alábbi esetek nem teszik a názírt tisztátalanná egy halott miatt (ld. 4Móz 6,9–12), s így az eddig letöltött napjai nem válnak semmissé, hanem a fellépő tisztátalanság miatt csak megszakadt a názírsága.

¹⁶⁶ Ld. 4Móz 19,12.

¹⁶⁷ Ez alól a Náz. III/6 szerint Hillél iskolája is csak egy kivételt ismer: ha valaki nem Palesztinában kezdte meg a názírságát, és közben külföldre utazott, hanem a fogadalmát külföldön tette, és ott is kezdte meg annak letöltését.

¹⁶⁸ A 4Móz 6,9–12-ben előírtakat. Azaz ezek a tisztátalanságok ugyan nem teszik semmissé a názírság eddig letöltött napjait, ám nem is számíthatók bele a názírként letöltött időbe. Így ahány napig tartanak, annyi nappal megnyújtják a názírság vállalt idejét.

„A férfi vagy női folyásos [betegség] napjai,¹⁶⁹ valamint a poklos[ság miatti] kizárásának napjai¹⁷⁰ beszámítanak neki [a náziárságába].”¹⁷¹

4. Jehósua rabbi nevében Elázár rabbi ezt mondta: „Minden olyan, halott okozta tisztátalanság esetén, ami miatt a náziárnak meg kell nyiratkoznia, vétkezik az, aki belép a Szentélybe.¹⁷² Ám az olyan, halott okozta tisztátalanság esetén, ami miatt a náziárnak nem kell megnyiratkoznia, nem vétkezik az, aki belép a Szentélybe.” Erre Mérir rabbi azt mondta: „Mégsem lenne szabad ezt [a tisztátalanságot] enyhébben megítélni, mint a csúszómászó [teteme miatt előállt tisztátalanság] esetét!”¹⁷³ Akiba rabbi erre azt mondta: „Eliezer rabbi előtt az alábbi következtetést állítottam fel: ‘Ha egy náziárnak egy [emberi holttestből származó] csont miatt, ami akkora, mint egy árpaszem, és aminek a sátrában való tartózkodás¹⁷⁴ az embert nem teszi tisztátalanná,¹⁷⁵ meg kell nyiratkoznia, ha megérintette vagy szállította azt,¹⁷⁶ akkor egy negyed [lóg] vér miatt, aminek a sátrában való tartózkodás az embert tisztátalanná teszi, hogyan kéne még inkább megnyiratkoznia, ha megérintette vagy szállította azt?’ Ó azonban ezt mondta nekem: ‘Mi [akar] ez [lenni], Akiba? Nem lehet a kevésbé szigorú felől következtetést levonni a szigorúbbra nézve!’¹⁷⁷ Amikor aztán odamentem Jehósua rabbihoz, és ezt a dolgot előadtam neki, ő azt mondta nekem: ‘Helyesen mondtad, csak hogy *haláka*ként ezt így jelentették ki.’”¹⁷⁸

VIII. bekezdés

1. Ha valaki két náziárnak azt mondja: „Láttam, hogy kettőtök közül az egyik tisztátalanná vált, de nem tudom, melyikőtök az!”,¹⁷⁹ akkor [mind a kettejüknek] meg kell

¹⁶⁹ A különböző folyásos betegségekhez ld. 3Móz 15. A „folyásos (betegség) napjai” egyrészt a betegség tisztátalannak minősülő idejét jelentik, másrészt azt a hét napot, amit a betegnek a gyógyulása után kell kivárnia, és ami alatt nem szabad további tüneteknek jelentkeznie ahhoz, hogy a pap végképp tisztának nyilvánítsa, ld. 3Móz 15,13–15.

¹⁷⁰ A poklosság gyanúja esetén a nem egyértelmű tünetek megállapításától számított, és megfigyelés céljából elkülönítésben töltött 2×7 nap, ld. 3Móz 13,4.5.31.33, ld. ehhez fentebb, 164. lábjegyzet.

¹⁷¹ Azaz ezekben az esetekben még csak meg sem szakad a náziárság, és a folyásos betegként vagy a poklosság (be nem igazolódott) gyanúja miatt megfigyelés alatt eltöltött idő beleszámít a náziárság kitöltött idejébe – annak ellenére, hogy mindkét esetben a náziár kultikus értelemben tisztátalannak számít.

¹⁷² Ha valaki ugyanis a bekezdés 2. misnájában (Náz. VII/2) leírtak szerint tisztátalanná vált, és ennek tudatában belépett a Szentélybe vagy szent ételt fogyasztott, halált érdemel, ld. 4Móz 19,13.20 és 3Móz 7,20 sk. Ha tudta nélkül követte el ezt a bűnt, akkor is vétkezett: ebben az esetben – tisztulása után – a Szentélyben egy jóvátételi áldozatot kell bemutatnia, ld. 3Móz 5,2–13.

¹⁷³ A 3Móz 5,2 szerint ugyanis akár egy csúszómászó tetemének az érintése is tisztátalanná teszi az embert: ez a tisztátalanság ugyan a náziárságot nem szakítja meg, ám a náziárnak mégis halálbüntetés terhe mellett tilos így a Szentélybe belépnie, ld. 4Móz 19,20. Ha tehát, érvel Mérir rabbi, a náziárságot meg nem szakító tisztátalanság esetén halálbüntetés terhe mellett tilos a náziárnak belépnie a Szentélybe, mennyivel inkább így kéne lennie az olyan tisztátalanságok esetében, amelyek megszakítják a náziárság idejét (ld. a 3. misnában felsorolt eseteket).

¹⁷⁴ Ehhez ld. fentebb, Náz. VII/2, és a 151. lábjegyzetet.

¹⁷⁵ Ld. Ohal. II/3.

¹⁷⁶ Ld. fentebb, Náz. VII/2.

¹⁷⁷ E tételhez ld. Szuk. 27b.

¹⁷⁸ A *haláka* által elismert kivételekből ugyanis nem szabad további következtetéseket levonni, illetve arra újabb tantételeket építeni. Akiba ezzel a történettel tehát Elázár mellett foglalt állást Mérir rabbival szemben.

¹⁷⁹ Ez a misna azt feltételezi, hogy a két náziár közül egyik sem tett beismerő vallomást, illetve azt, hogy az egyikük hallgatása mellett a másik nem vádolta be a társát, hiszen a 3Móz 4,23 alapján most

nyiratkozniuk,¹⁸⁰ majd [közösen] be kell mutatniuk a tisztátalanság miatti áldozatot¹⁸¹ és a tiszta [záró-] áldozatot,¹⁸² és [mindkettőjüknek] ki kell jelenteni: „Ha én vagyok tisztátalan, akkor legyen enyém a tisztátalanság miatti áldozat, és tied a tiszta [záró-] áldozat! De ha én vagyok tiszta, akkor legyen az enyém a tiszta [záró-] áldozat, és tied a tisztátalanság miatti áldozat!” Ezután számoljanak 30 napot,¹⁸³ majd mutassák be [közösen] a tiszta [záró-] áldozatot, és [mindketten] jelentsék ki: „Ha én voltam tisztátalan, úgy a tisztátalanság miatti áldozat [a múltkor] az enyém volt, és tied volt a tiszta [záró-] áldozat, ez pedig az én tiszta [záró-] áldozatom. De ha én voltam tiszta, úgy [a múltkor] a tiszta [záró-] áldozat volt az enyém, és tied a tisztátalanság miatti áldozat, ez pedig [most] a te tiszta [záró-] áldozatod.” Ha az egyikük [időközben] meghalt, akkor ezt mondja Jehósua rabbi: „A másíknak keresnie kell valakit az utcán, aki a másíkért vállalja a názírságot, és ki kell jelentenie: ‘Ha tisztátalan voltam, legyél most azonnal názír! De ha tiszta voltam, legyél 30 múlva názír!’ Majd [miután az illető vállalta a názírságot,] számoljanak 30 napot, és mutassák be [közösen] a tisztátalanság miatti áldozatot és a tiszta [záró-] áldozatot, és [mindketten] jelentsék ki: ‘Ha én voltam tisztátalan, akkor legyen a tisztátalanság miatti áldozat az enyém, és tied a tiszta [záró-] áldozat!’¹⁸⁴ De ha én voltam tiszta, akkor legyen az enyém a tiszta [záró-] áldozat, a tisztátalanság miatti áldozat [áldozat-jellege] pedig legyen bizonytalan!¹⁸⁵ Majd számoljanak [még] 30 napot, és mutassák be [közösen] a tiszta [záró-] áldozatot, és [mindketten] jelentsék ki: ‘Ha én voltam tisztátalan, akkor [a múltkor] a tisztátalanság miatti áldozat volt az enyém, és a tiszta [záró-] áldozat volt a tied, ez pedig [most] az én tiszta [záró-] áldozatom. De ha én voltam tiszta, akkor [a múltkor] a tiszta [záró-] áldozat volt az enyém, a tisztátalanság miatti áldozat pedig bizonytalan volt, ez pedig [most] a te tiszta [záró-] áldozatod!’”¹⁸⁶ Erre Ben Zómá ezt mondta neki: „Ugyan, ki fog rá hallgatni, és vállalni a kedvéért a názírságot? Inkább mutasson be [ezért az életben maradt názír

---

egyetlen tanú is elég lenne ahhoz, hogy egyiküket vétkesnek nyilvánítsák. Tehát vagy mind a két názír hallgat az ügyben, vagy mindketten a másikat vádolják, ami miatt az ellentmondó vallomások kioltják egymást. Az is bizonyos, hogy az itt tárgyalt esetet a tanú csak távolról láthatta, úgy, hogy nem tartózkodott a két názírral egy közös zárt helyen (házban vagy udvarban), hiszen ebben az esetben, mivel egyszerre legalább hárman jelen lettek volna, az a hely „nyilvános terület”-nek minősült volna, ahol a be nem bizonyítható tisztátalansági eseteket meg nem történtek kell tekinteni, ld. Tehar. IV/7.11, illetve Sota 28b. Nem nyilvános hely esetében viszont, ahol legfeljebb csak ketten vannak jelen, a tisztátalanság gyanújába került személyt tisztátalannak kell tekinteni, ld. pl. Sota I/2.

¹⁸⁰ Azaz mindkettőjüket úgy kell tekinteni, mint akik tisztátalanná lettek, s így a 4Móz 6,9 értelmében meg kell nyiratkozniuk.

¹⁸¹ Amit a Tóra a tisztátalanná vált názír megtisztulása érdekében ír elő, ld. 4Móz 6,10.12.

¹⁸² Amit a Tóra a kultikus tisztaságban, sikeresen kitöltött názírság lezárásaképpen ír elő, ld. 4Móz 6,14–20. Mivel a független tanú szerint az egyikük kultikusan tiszta, így most ezt az áldozatot kivételesen mindketten bemutatathatják.

¹⁸³ Ennyi a Náz. I/3 szerint a názírság minimális időtartama. Azaz a tisztátalanná válás gyanúja miatt egyikük eddig letöltött názírsága semmissé vált, ld. 4Móz 6,12, és azt most ismét letöltötte, a tisztán maradt názír pedig a názírságát még egy ciklussal meghosszabbította. Ha azonban akár egyikük is 30 napnál hosszabb időre tett fogadalmat, akkor a 30 nap helyett azt kell mindkettőjüknek ismét kitölteniük.

¹⁸⁴ Mivel a meghalt názír helyettese ekkor már letöltötte názírként a 30 napot, így a záró-áldozatot el lehet neki számolni.

¹⁸⁵ Ebben az esetben a meghalt názír helyettese csak most kezdi meg a názírsága kitöltését. Mivel vétkelőzót önkéntes felajánlásként nem lehet bemutatni, ezért a 4Móz 6,11-ben előírt galamb-áldozat, ha a meghalt názír helyettese nem tekinthető biztosan tisztátalannak, nem minősül érvényes áldozatnak.

¹⁸⁶ És ezzel a halott helyébe lépő személy 30 napos názírsága is véget ért.

názírsága leteltével] egy madarat vétekáldozatként¹⁸⁷ és egy barmot égőáldozatként,¹⁸⁸ és jelentse ki: ‘Ha tisztátalan voltam, akkor legyen a vétekáldozat a [názírságot lezáró] köteles áldozatom, az égőáldozat pedig legyen önkéntes felajánlás! De ha tiszta voltam, akkor az égőáldozat legyen a [názírságot lezáró] köteles áldozatom, a vétekáldozat pedig legyen bizonytalan!’ Majd számoljon 30 napot, és mutassa be [názírságáért] a tiszta [záró-] áldozatot, és jelentse ki: ‘Ha tisztátalan voltam, akkor az előző égőáldozatom önkéntes felajánlás volt, és ez [most a názírságot lezáró] köteles áldozat. De ha tiszta voltam, akkor az előző égőáldozat volt [a názírságot lezáró] köteles áldozat, ez pedig [most] önkéntes felajánlás. Ezek pedig az én további áldozataim!’”¹⁸⁹ Jehósua rabbi erre azt mondta: „De hiszen ebből az következne, hogy az áldozatait részekre bontva mutatta be!”¹⁹⁰ A Bölcsék azonban Ben Zómának adtak igazat.

2. Egy názírnak, aki [názírságának első napján] bizonytalan abban, hogy [halott miatt] tisztátalan-e, és hogy hivatalosan poklosnak nyilvánították-e,¹⁹¹ csak 60 nap múlva ehet szent dolgokat, és csak 120 nap múlva ihat bort, és teheti magát halottal tisztátalanná,¹⁹² mivel a poklosság miatti megnyiratkozás a názír nyiratkozását csak akkor késlelteti, ha az biztos [a tisztátalanságában], ha azonban bizonytalan, akkor nem késlelteti.¹⁹³

IX. bekezdés

1. Nem zsidók nem lehetnek názírok.¹⁹⁴ Nők és [áttért] rabszolgák¹⁹⁵ lehetnek názírok. Szigorúbb [a názírság megtartásának szabálya] a nők esetében, mint a rabszolgák esetében, mivel [a ház ura] kényszerítheti szolgáját [a názírság szabályainak

¹⁸⁷ Arra az esetre, ha tisztátalan lett volna, ld. 4Móz 6,10–11.

¹⁸⁸ Arra az esetre, ha mégis tiszta lett volna (vö. 4Móz 6,14): ebben az esetben ugyanis a názírság lezárásához a három közül az egyik áldozat bemutatása is elég, ld. fentebb, Náz. VI/7.

¹⁸⁹ Azaz a názírság lezárásához szükséges vétekáldozat és békeáldozat, ld. 4Móz 6,14–15.

¹⁹⁰ Azaz ha ő volt a tiszta, akkor előbb teljesítette az égőáldozatot, és csak 30 nap elteltével a hozzá tartozó vétek- és békeáldozatot.

¹⁹¹ Ld. 3Móz 13.

¹⁹² A 60, illetve a 120 nap csak példa, és a legrövidebb, 30 napos názírság kétszeresét, illetve négyszeresét jelenti: egy évre vállalt názírság esetén ez az idő már annak a duplája, illetve a négyszerese, azaz 2, illetve 4 esztendő!

¹⁹³ A dolog amiatt rendkívül összetett, mivel a két bizonytalansági tényező négy elméleti lehetőséget eredményez: a názír názírságának kezdetén a) nem volt sem tisztátalan, sem poklos, b) tisztátalan volt, de nem volt poklos, c) nem volt tisztátalan, de poklos volt, d) tisztátalan is volt és poklos is. Ráadásul a halott miatt tisztátalanná vált názírnak is meg kell nyiratkoznia és áldozatokat kell bemutatnia (4Móz 6,9–12), a tisztán kitöltött názírság is megnyiratkozással és áldozatokkal ér véget (4Móz 6,13–20), és végül a megtisztulási szertartás során a poklosságból megtisztult személynek is meg kell nyiratkoznia (ld. 3Móz 14,9), és hasonló áldozatokat kell bemutatnia, mint a názírnak (3Móz 14,1–32). Még tovább bonyolítja a dolgot az, hogy a poklosság a názírság addig letöltött napjait ugyan nem érvényteleníti, ám a betegség ideje a názírságba nem számít bele. Így kérdés az, hogy a két tisztátalanság lehetséges kombinációi esetében melyik hajtvágás minek számít, a kapcsolódó áldozatok minek minősülnek, és hogy a názírság napjait hogyan kell kiszámolni. A részletekre itt most nem érdemes kitérni: A fenti rendelkezés minden elméleti lehetőséget mérlegel, és mindenben megfelel azoknak.

¹⁹⁴ Mivel a názírságra vonatkozó parancs így kezdődik: „Szólj Izráel fiaihoz, és mondd meg nekik!” (4Móz 6,1), ld. Náz. 61a.

¹⁹⁵ A nem zsidó származású, prozelita rabszolgák, akik a zsidó törvényt némelyikét szintén kötelesek betartani.

áthágására]¹⁹⁶, ám a feleségét [erre] nem kényszerítheti.¹⁹⁷ Szigorúbb [azonban a názírság érvénytelenítésének szabálya] a rabszolgák esetében, mint a nők esetében, mivel [a ház ura] felesége fogadalmát érvénytelenítheti,¹⁹⁸ ám rabszolgája fogadalmát nem érvénytelenítheti.¹⁹⁹ Ha [a ház ura] a feleségét érvénytelenítette, akkor azt örökre érvénytelenítette;²⁰⁰ de ha a rabszolgáját érvénytelenítette, akkor annak, ha felszabadult, názírságát be kell fejeznie,²⁰¹ ha pedig elszökött tőle, akkor, mondja Mérir rabbi, „Nem szabad [bort] innia!”, Jósze rabbi azonban ezt mondja: „Szabad [bort] innia!”²⁰²

2. Ha egy názír, aki [názírságát lezárva] már éppen megnyiratkozott, és akkor²⁰³ tudja meg, hogy [egy holttest miatt] tisztátalan lett, akkor, ha ez ismert tisztátalanság volt,²⁰⁴ [názírságának addig letöltött idejét] semmissé tette.²⁰⁵ Ha azonban ez mélységből származó tisztátalanság volt,²⁰⁶ akkor [názírságának addig letöltött idejét] nem tette semmissé.²⁰⁷ Ha azonban akkor [tudja meg, hogy tisztátalan lett], mielőtt megnyiratkozott volna, akkor mindkét esetben²⁰⁸ semmissé tette [názírságának addig letöltött idejét]. Hogy kell ezt [a „mélységből származó tisztátalanság” dolgát] érteni? Ha [például egy názír] leereszkedett egy barlangba, hogy merülőfürdőt vegyen, és a barlang szájában egy holttestet talál, amelyik [a víz felszínén] úszik, akkor tisztátalan lett.²⁰⁹ Ha azonban [a holttestet] alámerülés közben a barlang [vizének] fenekén találja,²¹⁰ akkor, ha [csak] azért merült a vízbe, hogy lehűtse magát,²¹¹ tiszt-

¹⁹⁶ A ház ura kényszerítheti rabszolgáját, hogy az megszegje a názírság előírásait, és például bort igyon vagy tisztátalanná tegye magát egy halottal, hiszen a szolga fogadalma nem korlátozhatja ura rendelkezési jogát fölötte, ld. Náz. 62b.

¹⁹⁷ Kivéve, ha azt a vonatkozó szabályok alapján érvényteleníti.

¹⁹⁸ Ld. a 4Móz 30,2 skk. alapján a feleség fogadalmához Ned. XI/1,2, az apja házában élő hajadon fogadalmához Ned. X/2, és XI/2–3.

¹⁹⁹ Azaz a rabszolgát az ura csak a názírság szabályainak megszegésére, illetve a názírság időszakos megszakítására kényszerítheti, a názírság végleges feladására azonban nem.

²⁰⁰ Azaz később, magát meggondolva, nem kényszerítheti feleségét az érvénytelenített názírság folytatására vagy megismétlésére, s ha ő időközben meghal, akkor ezt az özvegygel más sem teheti meg.

²⁰¹ Azaz annyi napot kell názírként még kitöltenie, amennyi a vállalásából az érvénytelenítés miatt még hátramaradt. Természetesen a rabszolga akkor is köteles názírságának még hátralévő napjait kitölteni, ha ura meggondolta magát, és engedélyezi a názírság folytatását.

²⁰² A zsidó háztól elszökött rabszolga jogilag régi gazdájának tulajdona. Mérir véleménye szerint a szökött rabszolga egész további életében názír marad, és csak akkor mentesül a fogadalma alól, ha visszatér régi urához, ahol a názírságát befejezheti – ez a rendelkezés nyilván a rabszolgák szökését igyekszik megnehezíteni. Jósze értelmezése szerint azonban a rabszolga urától megszökve nem folytathatja názírsága kitöltését, és így azt csak az ahhoz visszatérés esetén fejezheti be – a szabály így is a rabszolgák szökését hivatott megakadályozni.

²⁰³ De még a hajkorona-áldozat bemutatása előtt.

²⁰⁴ „Ismert tisztátalanság”: Ha valaki olyan holttesttel tette magát tisztátalanná, amelynek ottlétéről valaki tudhatott, illetve azzal számolni lehetett.

²⁰⁵ Mínta az eset még a nyiratkozás előtt történt volna, ld. 4Móz 6,12.

²⁰⁶ „Mélységből származó tisztátalanság”: Ha valaki olyan holttesttel tette magát tisztátalanná, amelynek ottlétéről senki sem tudhatott, illetve azzal nem is számolhatott, ld. Par. III/2.

²⁰⁷ Ld. Náz. 63a, ami ezt a rendelkezést sínai-hegyi tradíciónak nevezi.

²⁰⁸ Azaz akár „ismert tisztátalanság”, akár „mélységből származó tisztátalanság” volt az.

²⁰⁹ Hiszen a holttest jelenlétéről ekkor tudhatott, azaz ez egy „ismert tisztátalanság”, ami a názírt tisztátalanná teszi. Ebben az esetben tehát a végkimenetel szempontjából lényegtelen, hogy a názír tiszta vagy tisztátalan állapotban vette-e a fürdőt.

²¹⁰ A holttest jelenlétéről a názír ekkor nem tudhatott, azaz ez egy „mélységből származó tisztátalanság”.

²¹¹ Azaz a názír a fürdőhelyre még kultikusan tiszta állapotban érkezett.

ta, ha azonban azért [merült alá], hogy egy halott miatti tisztátalanságától megtisztítsa magát,²¹² tisztátalan, mivel a tisztátalan megmarad tisztátalannak, a tiszta pedig megmarad tisztának²¹³ – [így] ez a dolog indokolt.²¹⁴

3. Ha²¹⁵ valaki²¹⁶ elsőként²¹⁷ talál [a földjén] egy [egy felszínre került] holttestet, ami a megszokott módon lett [sírjába] fektetve,²¹⁸ akkor azt a beszennyezett talajjal együtt²¹⁹ eltakaríthatja. Ha [a holttestekből] kettőt talált, akkor a beszennyezett talajjal együtt azokat is eltakaríthatja.²²⁰ Ha azonban hármát talált, és ha az első és a harmadik holttest között a távolság nem kevesebb, mint négy könyök, és nem több, mint nyolc [könyök], akkor az a hely temetőnek számít.²²¹ Ekkor onnan kiindulva [minden irányban] húsz könyöknyi [távolság]-t át kell vizsgálnia.²²² Ha ekkor [akárcsak] egy holttestet [is] talál a húsz könyökön belül, akkor onnan kiindulva [minden irányban] húsz könyöknyi [távolság]-t ismét át kell vizsgálnia.²²³ Ez a do-

²¹² Azaz a názír a fürdőhelyre már eleve tisztátalan állapotban érkezett.

²¹³ Aki tehát tiszta, azt a tisztátalanság egy bizonytalan esete nem teszi tisztátalanná. Ám aki tisztátalan, az a tisztátalanság egy bizonytalan esete miatt továbbra is tisztátalan marad.

²¹⁴ „Ez a dolog indokolt”: héberül לְרַבֵּי לְרַבֵּי, azaz szó szerint: „a dolognak lábai vannak”.

²¹⁵ Ezt és a következő misnát (Náz. IX/3–4) tartalma alapján tulajdonképpen nem a Názír traktátusban várnánk, s azok, részben vagy egészben, a Misna más helyein, a nekik megfelelő helyen is szerepelnek. Tartalmilag mégis legalább áttételesen ide kapcsolja őket a halott miatti tisztátalanság kérdése, valamint a לְרַבֵּי לְרַבֵּי „ez a dolog indokolt” formula, ami a 2. misna végén is szerepel.

²¹⁶ Ez a misna a tartalmának megfelelő helyen, az Ohal. XVI/3-ben is szerepel.

²¹⁷ Azaz úgy, hogy az adott helyen és időben az előtt még nem talált másikat.

²¹⁸ A misna egyrészt csak az eltemetett, majd felszínre került halottra vonatkozik, azaz nem tartoznak e rendelkezés hatálya alá a temetetlenül talált holttestek. Másrészt csak olyan holttestre vonatkozik, amelyeket „megszokott módon”, azaz a zsidó rítusoknak megfelelő testhelyzetben fektettek a sírba – ellenkező esetben ugyanis nem zsidó halotról lehet szó, amit nem szabad zsidó embernek megérinteni.

²¹⁹ „Beszennyezett talaj”: A halott alatt a vér és a bomló test egyéb nedvei átjárják, fellazítják, és kultikusan tisztátalanná teszik a talajt. Ennek, és az alatta elhelyezkedő, három ujjnyi vastag talajrétegnek a neve a „beszennyezett talaj”, héberül תְּבוּסָה, ld. Náz. 65a. Újratemetés esetén ezt a talajréteget a halottal együtt el kell távolítani.

²²⁰ Ha csak egy, vagy legfeljebb két holttestet találtak, akkor abból lehet kiindulni, hogy azok nem egy elhagyott temetőből kerültek elő, s a sírjukat csak ideiglenes nyugvóhelynek szánták. Ebben az esetben az, aki megtalálta őket, a maradványokat a földjéből az újratemetéshez eltávolíthatja, s földje kultikus értelemben tisztának számít (azaz nem temető, s így pl. pap is beléphet oda).

²²¹ A sírhelyeknek a holttesteket rejtő belső sírkamrája átlagosan 6 könyök hosszú és 4 könyök széles volt: ennek a falaiba vájtak a holttestek számára fülkéket. Ez előtt egy 6×6 könyöknyi előudvar volt kialakítva, aminek a másik oldalán, a sírkamrával szemben, egy másik, az előző tükörképeként elhelyezkedő sírkamra is lehetett (ld. Bab. Bathr. VI/8). A sírkamra leghosszabb belső átlóját 8 könyöknek számították (egészen pontosan az 7,2 könyök). Ha tehát a két, egymástól legtávolabbi holttest távolsága nem több, mint ez a 8 könyök, akkor feltételezhető, hogy a holttestek egyazon beomlott sírkamrához tartoznak. Ebben az esetben a hely temetőnek számít, ahonnan a holttesteket nem szabad elmozdítani, hanem ott helyben kell őket újratemetni. Ha azonban a két legtávolabbi holttest között a távolság kisebb, mint négy könyök, azaz mint az átlagos sírkamra szélessége, akkor abból lehet kiindulni, hogy az a hely nem egy egykori temető, s így a halottak sírját csak ideiglenes nyugvóhelynek szánták – a halottakat, illetve azok maradványait tehát el lehet onnan távolítani.

²²² Elképzelhető ugyanis, hogy az adott sírhelynek egy másik sírkamrája is volt, s így a közelben további holttestek fekszenek. A 20 könyök így adódik össze: a megtalált sírkamra átlója (8), az előudvar hossza (6) és a feltételezett másik sírkamra hossza (6).

²²³ Elképzelhető ugyanis, hogy az új holttest nem az előző sírhely második sírkamrájából, hanem egy másik sírhelyből való, aminek azonban ugyanúgy lehet egy másik sírkamrája is.

log indokolt, bár, ha elsőként [e legutóbbi holttestet] találta volna meg, a beszenyezett talajjal együtt [további kutakodás nélkül] eltakaríthatta volna.²²⁴

4. A poklosság terén bármiféle kétely esetén²²⁵ [az érintett] először tisztának számít, mindaddig, amíg a tisztátalanság [egyértelműen] megállapításra nem kerül.²²⁶ Ha azonban a tisztátalanságot már [egyértelműen] megállapították, akkor bármiféle kétely esetén [az érintett] tisztátalannak számít.²²⁷

Hétféle szempontból kell a folyásos betegségben szenvedőt²²⁸ megvizsgálni, mielőtt a folyásosságát [egyértelműen] megállapítják:²²⁹ hogy mit evett, mit ivott, hogy emelt-e [súlyos terhet] vagy ugrált/ugrott-e, hogy beteg volt-e, hogy mit látott, és hogy voltak-e buja gondolatai.²³⁰ Ha azonban a folyásosságát már [egyértelműen]

²²⁴ Mivel korábban már három holttestet találtak ott, ezért a negyedik holttest esetében mindenképpen abból kell kiindulni, hogy az egy temetőből került elő, s így a holttest elszállítása nem jöhet szóba.

²²⁵ A misna első, a poklosság kérdését tárgyaló fele részletesebben szerepel a tartalmilag megfelelő helyén, a Neg. V/4–5-ben is.

²²⁶ A Neg. V/4 szerint ez az alábbi jelenti: Két ember megy oda a paphoz, és mindkettőnek a bőrén elszíneződés található, amiről nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy poklosság-e, akkor a pap először nem nyilvánítja őket tisztátalannak, hanem mindkettőjüket 7 napra izolálja, majd újra meg kell, hogy vizsgálja őket (ld. 3Móz 13,2–4). E második vizsgálaton az derül ki, hogy egyikük folytja továbbterjedt a bőrön, tehát az illető poklos, s így tisztátalannak kellene nyilvánítani. A másik ember folytja azonban nem terjedt tovább, illetve elhalványodott, s így őt, egy további elkülönítve töltött hét után, tisztának lehetne majd nyilvánítani. Ha azonban valami miatt kérdésessé válik, hogy melyik ítélet melyik emberre volt igaz, akkor, mivel a tisztátalanságot először egyikükre sem mondták ki, mindkettőt tisztának kell nyilvánítani. Akiba rabbi szerint ezt az elvet csak két külön embernél lehet alkalmazni, ám a Bölcsek szerint akkor is, ha ugyanazon az emberen jelenik meg két folt, s lép fel bizonytalanság a foltok besorolásával kapcsolatban.

²²⁷ A Neg. V/5 szerint ez az alábbi jelenti: Két ember megy oda a paphoz, és mindkettőnek a bőrén elszíneződés található, és mindkettejük esetében a pap egyértelműen azt állapítja meg, hogy az poklosság, s így mindkettőjüket tisztátalannak nyilvánítja. Ám később mindkettőjüket újból megvizsgálják, és kiderül, hogy az egyikük meggyógyult a poklosságból, a másik azonban nem, de valami miatt kérdésessé válik, hogy melyik ítélet melyik emberre vonatkozott. Ebben az esetben, mivel a tisztátalanságot először mindkettőjükre kimondták, mindkettőt tisztátalannak kell továbbra is tartani, ameddig egy újabb vizsgálat el nem dönti, melyikük gyógyult meg. Azaz kérdéses helyzetben tiszta ember esetében a mérleg mindig a tisztaság felé billen, már tisztátalannak nyilvánított embernél azonban a tisztátalanság felé.

²²⁸ A folyásos betegségekre vonatkozó rendelkezéseket a Tórában a 3Móz 15 szakasza tárgyalja. A 4. misna itt olvasható rendelkezései csak áttételesen állnak kapcsolatban a názirság témakörével, s bővebben kifejtve megtalálhatóak egy másik traktátusban, a Zab. II/2-ben – ott, ahová tartalmuk alapján illenek.

²²⁹ Azaz hivatalosan is folyásos betegnek, s ezzel együtt kultikusan tisztátalannak nyilvánítják.

²³⁰ A folyásos betegség kivizsgálásának a rendje a Ker. 8b szerint a következő: A folyás első előfordulása után az illető még nem nyilvánul folyásosnak, hanem (a 3Móz 15,16–18 analógiájára) mindössze arra az egy napra vált tisztátalanná, és másnap már tiszta. Ám az esetet meg kell vizsgálni, hogy a folyás a fent nevezett hét lehetséges ok egyikére vezethető-e vissza, vagy sem.

Ha a folyás másodjára is jelentkezik, akkor az már kultikus értelemben is tisztátalanná tette az illetőt, akit ekkor (ismét) meg kell alaposan vizsgálni. Ha a folyást másodjára a fent nevezett hét lehetséges ok egyike idézte elő, akkor az illető nem beteg, ám 7 napot kell várnia, és ha ez alatt az idő alatt nem jelentkeztek további tünetek, akkor megtisztulási fürdőt kell vennie, és ezzel ismét tiszta lett (vö. 3Móz 15,13). Ám ha a folyást másodjára nem e lehetséges hét ok egyike idézte elő, akkor az illetőt betegnek, tehát gyógyulásáig tisztátalannak kell nyilvánítani.

Ha harmadjára is jelentkezik az illetőnél a folyás, és az első két folyást nem e lehetséges hét ok egyike idézte elő, akkor ismét alapos vizsgálat következik. Ha a folyást ekkor is a fent nevezett hét lehetséges ok egyike idézte elő, akkor ismét 7 napot kell várnia, és ha ez alatt az idő alatt nem jelentkeztek további tünetek, akkor ismét megtisztulási fürdőt kell vennie, és ezzel ismét tiszta lett (vö. 3Móz 15,13). Ám ha az első két folyás egyikét sem a hét lehetséges ok idézte elő, akkor harmadjára már nem kell megvizsgálni az illetőt, hanem az betegnek számít: a harmadik folyás után ismét 7 napot kell várnia, és ha ez alatt az idő alatt

megállapították,²³¹ nem kell őt megvizsgálni:²³² akár [a fenti hét ok egyike miatt] kényszeres [újabb folyás], akár [olyan folyás, amihez] bármiféle kétely [fűződik],²³³ [vagy] akár [ha csak] magömlése is [volt],²³⁴ az illető tisztátalan, mivel ez a dolog indokolt.²³⁵

Ha valaki²³⁶ úgy megüt valakit, hogy azt gondolták, bele fog halni, ám aztán az előbb jobban lesz,²³⁷ majd aztán ismét rosszabbul lesz, és végül meghal, úgy [az, aki megütötte,] bűnös [emberölésben]. Nehemjá rabbi ezt mondja: „Szabad ember, hiszen ez a dolog indokolt.”²³⁸

5. Nehóraj rabbi szerint Sámuel názír volt.²³⁹ Hiszen meg van [róla] írva: „... és *móra* [= borotva] nem éri a fejét!”,²⁴⁰ Sámsonról pedig ez van megírva: „... és *móra* [= borotva]...”²⁴¹ Sámuelnél [tehát] ugyanígy van megírva: „... és *móra* [= borotva]”. Mit jelent a *móra*, amikor Sámsonról van megírva? Azt, hogy [Sámson] názír volt.²⁴² Tehát az a *móra* is, ami Sámuelről van megírva, azt jelenti, hogy [Sámuel] názír volt.²⁴³ Erre Jósze rabbi azt mondta: „Nem inkább „félelmet” jelent [a *móra* Sámuel-

nem jelentkeztek további tünetek, megtisztulása érdekében áldozatot kell bemutatnia, és akkor tisztává válik (vö. 3Móz 15,14 sk. és a Talmudban Meg. 8a).

Az itt felsorolt hét eset, ami alkalmi folyáshoz vezethet, és ezért az illető nem tekinthető folyásos betegnek, a következő: nehezen emészthető ételek fogyasztása, túlzott ivás, nehéz teher megemlése, ugrás/ugrálás, valamilyen betegség (pl. hasmenés) melléktünete, egy dolog vagy személy látványa, ami nemi vágyat gerjeszhet, illetve a buja gondolatok.

²³¹ Ha tehát már a második vizsgálat során folyásosnak, s ezzel gyógyulásáig tisztátalannak nyilvánították.

²³² Ha ugyanis a folyás harmadjára is jelentkezett, akkor hiába idézte elő az előző két folyást a hét elfogadható ok egyike, az illető folyásosnak, azaz gyógyulásáig tisztátalannak számít, és 7 tünetmentes nap után be kell mutatnia megtisztulásáért az áldozatot, ld. Náz. 65b. Így a harmadik eset után egy részletes vizsgálat már nem befolyásolná a tisztátalanság megállapítását.

²³³ A folyásosnak nyilvánított beteg 7 napos vizsgálati ideje alatt olyan folyása keletkezett, amit nem lehet egyértelműen besorolni. Ilyen eset például az, ha magömlés keveredik egyéb folyásos nedvekkel, de nem lehet megállapítani, hogy a kétféle nedvek egyszerre távoztak-e. Ha ugyanis a két folyás egyszerre történt, akkor az magömlésnek számít, ami miatt az illető csak egy napot veszít el a 7 vizsgálati naphól, ám ha azok külön távoztak a szervezetből, akkor az folyásnak számít, és a 7 vizsgálati napot újra kell kezdeni, ld. Nid. 22a, Náz. 66a.

²³⁴ Ha az illetőt a második vizsgálat után nem nyilvánították folyásosnak, s a második tünet után 24 órán belül magömlés történik, akkor azt nem tekintik harmadik folyásnak. Ám ha a második vizsgálat alapján folyásos betegnek nyilvánították, akkor az eset egy harmadik folyásnak minősül, ld. Zab. II/3.

²³⁵ Azaz mivel a második vizsgálat során már folyásos betegnek minősült az illető, ezért a fenti esetek is a folyásos betegség tüneteinek számítanak, holott a tisztátalanság kimondása előtt ugyanezek a tünetek nem indokolnának egy ilyen besorolást.

²³⁶ Ez a misna szintén legfeljebb áttételesen kötődik a názírság témájához, és csekély eltérésekkel szerepel a tartalmilag megfelelő helyén, a Szanh. IX/1-ben is.

²³⁷ Olyannyira, hogy abból az állapotából fel is gyógyulhatott volna.

²³⁸ Mivel ebben az esetben nem bizonyítható, hogy az illető valóban a tettelegességbe halt bele.

²³⁹ Ha tehát valaki azt mondja: „Olyan akarok lenni, mint Sámuel, Elkána fia” stb., akkor az érvényes názír-fogadalomnak számít, ld. Sámsonnal kapcsolatban ugyanígy Náz. I/2.

²⁴⁰ 1Sám 1,11.

²⁴¹ Bír 13,5: „és *móra* [= borotva] ne érje annak a fejét”.

²⁴² Ahogy ezt a vers folytatása (Bír 13,5) egyértelműen ki is mondja: „...mert Isten názírja lesz az a gyermek...”

²⁴³ Az eredeti szövegben mindkét versben ugyanaz a héber מוֹרָה szó szerepel, Nehóraj rabbi szerint pedig mindkét helyen ugyanabban a „borotva” értelemben. A főnév harmadik és utolsó előfordulása ebben a jelentésében a Bír 16,17.

megöl engem.²⁴⁵ – tehát [Sámuel egyszert] igenis elfogta félelem hús-vér emberek-től!²⁴⁶

Felhasznált irodalom

- Mischnajot. Die sechs Ordnungen der Mischna. Hebräischer Text mit Punktation, deutscher Übersetzung und Erklärung.* Teil III. Ordnung Naschim. Übersetzt und erklärt von M. Petuchowski und S. Schlesinger. Dritte Auflage. Victor Goldschmidt Verlag, Basel 1968.
- Die Mischna in deutscher Übersetzung mit einer Einleitung und Anmerkungen von Dietrich Correns.* Hannover 2002.
- Benzinger, I.: *Hebräische Archäologie.* Tübingen 1907.
- Boertien, M.: *Nazir* (Gießener Mischna III/4). Berlin 1971.
- Kuhn, K. G. (Hg.): *Die tannaitische Midrasch Sifre zu Numeri* (Rabbinische Texte II/3). Stuttgart 1959.
- Weiss, J. H. (Hg.): *Sifre zu Leviticus (Torath Kohanim).* Wien 1862.
- Rothkoff, A.: *Nazirite – In Talmud szócikk in: Encyclopaedia Judaica – CD változat.*
- Salmanowitsch, H.: *Das Naziräat nach Bibel und Talmud.* Wilna 1931.

Der Misna-Traktat Nazir. II. Teil: Übersetzung und Erklärung der Kapitel IV–IX

Die kommentierte Übersetzung der ersten drei Kapitel des Misna-Traktats *Nazir* ist in dieser Zeitschrift erschienen (*Református Szemle* 101, 2008/2, S. 123–134.). Als Fortsetzung dazu bietet der Verfasser in diesem Aufsatz die ungarische Fassung der übrigen sechs Kapitel. Damit ist der Traktat *Nazir* zum ersten Mal vollständig, und mit beigefügter Kommentierung auf Ungarisch erschienen.

Als Grundlage der Übersetzung wurde auch hier die folgende Ausgabe genommen: *Mischnajot. Die sechs Ordnungen der Mischna. Hebräischer Text mit Punktation, deutscher Übersetzung und Erklärung. Teil III: Ordnung Naschim, Übersetzt und erklärt von M. Petuchowski und S. Schlesinger, Victor Goldschmidt Verlag, Basel, Dritte Auflage, 1968.* Als Kontroll-Text wurde gelegentlich die folgende Übersetzung herangezogen: D. Correns: *Die Mischna in deutscher Übersetzung mit einer Einleitung und Anmerkungen, Hannover 2002.* Innerhalb der Übersetzung sind die das Verstehen erleichternden Einfügungen [ ] markiert, und zur Interpretation des Textes werden die nötigen Informationen – grundsätzlich der Arbeit von Petuchowski und Schlesinger gefolgt – in Fußnoten geboten.

²⁴⁵ 1Sám 16,2.

²⁴⁶ Márpedig ez kizárja, hogy a נזיריה szót az 1Sám 1,11-ben „félelem”-nek fordítsuk, hiszen így a két bibliai kijelentés ellentmondana egymásnak. Nehóraj rabbi tehát abból indul ki, hogy a נזיריה szó Sámuel esetében is „borotvá”-t jelent, és így Sámuel igenis názir volt.